

Samling af Afgørelser

RET TEN FOR EU-PERSONALESAGERS DOM (Første Afdeling)

6. oktober 2015*

»Personalesag — akkrediterede parlamentariske assistenter — artikel 266 TEUF — foranstaltninger til opfyldelse af en annullationsdom afsagt af Personaleretten — annulation af en afgørelse om afskedigelse — annulation af en afgørelse om afslag på en ansøgning om bistand i henhold til vedtægtens artikel 24 — omfanget af bistandspligten i forbindelse med et foreløbigt bevis for, at der foreligger psykisk chikane — ansættelsesmyndighedens pligt til at indlede en administrativ undersøgelse — tjenestemandens eller den øvrige ansattes mulighed for at anlægge en national retssag — det rådgivende udvalg om bekæmpelse og forebyggelse af mobning på arbejdspladsen, som behandler klager fra akkrediterede parlamentariske assistenter over parlamentsmedlemmer — rolle og beføjelser — økonomisk og ikke-økonomisk skade«

I sag F-132/14,

angående et søgsmål anlagt i medfør af artikel 270 TEUF, der finder anvendelse på Euratomtraktaten i henhold til denne traktats artikel 106A,

CH, tidligere akkrediteret parlamentarisk assistent ved Europa-Parlamentet, Bruxelles (Belgien), ved advokaterne L. Levi, C. Bernard-Glanz og A. Tymen,

sagsøger,

mod

Europa-Parlamentet ved E. Taneva og M. Dean, som befuldmægtigede,

sagsøgt,

har

PERSONALERETTEN (Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Barents, og dommerne E. Perillo og J. Svenningsen (refererende dommer),

justitssekretær: W. Hakenberg,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

og idet Personaleretten med parternes samtykke har besluttet at træffe afgørelse uden mundtlig forhandling i henhold til procesreglementets artikel 59, stk. 2,

afsagt følgende

* Processprog: fransk.

Dom

- 1 CH har anlagt nærværende sag ved stævning indleveret til Personalerettens Justitskontor den 17. november 2014 og har nedlagt følgende påstande:
  - Europa-Parlamentets afgørelse af 3. marts 2014 annulleres, for så vidt som denne institution derved som led i gennemførelsen af de foranstaltninger, der var nødvendige til opfyldelsen af dom af 12. december 2013, CH mod Parlamentet (F-129/12, EU:F:2013:203, herefter »CH-dommen«), som omhandlet i artikel 266 TEUF, afslog at indlede en administrativ undersøgelse med henblik på at fastlægge realiteten af de faktiske omstændigheder vedrørende det klagepunkt mod et parlamentsmedlem, der var anført i sagsøgerens ansøgning om bistand af 22. december 2011.
  - Parlamentets afgørelse af 2. april 2014 annulleres, for så vidt som Parlamentet ved denne afgørelse afslog at udbetale et beløb på 5 686 EUR til sagsøgeren, svarende til den lønforskel, som sagsøgeren hævder at have krav på som led i gennemførelsen af de foranstaltninger, der var nødvendige til opfyldelsen af CH-dommen som omhandlet i artikel 266 TEUF.
  - Parlamentets afgørelse af 4. august 2014 annulleres, for så vidt som Parlamentet derved afslog sagsøgerens klage over de to ovenfor nævnte afgørelser af 3. marts og 2. april 2014.
  - Parlamentet tilpligtes at betale sagsøgeren henholdsvis 144 000 EUR og 60 000 EUR i erstatning for den økonomiske og ikke-økonomiske skade, som sagsøgeren har lidt.

Retsforskrifter

1. *Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde*

- 2 Det fremgår af artikel 266 TEUF, at »[d]en institution eller det organ, kontor eller agentur, fra hvilken en [af Unionens retsinstanser] annulleret retsakt hidrører, eller hvis undladelse er erklæret stridende mod traktaterne, har pligt til at gennemføre de til [annullations]dommens opfyldelse nødvendige foranstaltninger«. Det fremgår endvidere af denne bestemmelse, at »[d]enne pligt [...] ikke [berører] den forpligtelse, som måtte følge af anvendelsen af artikel 340, stk. 2 [TEUF]«, der bestemmer, at »[f]or så vidt angår ansvar uden for kontraktforhold skal Unionen i overensstemmelse med de almindelige retsgrundsætninger, der er fælles for medlemsstaternes retssystemer, erstatte skader forvoldt af dets institutioner eller af dets ansatte under udøvelsen af deres hverv«.

2. *Vedtægten for tjenestemænd i Den Europæiske Union*

- 3 Artikel 12a, stk. 3, i vedtægten for tjenestemænd i Den Europæiske Union, i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten (herefter »vedtægten«), bestemmer:

»Ved »psykisk chikane« forstås enhver form for misbrug, der over en periode gentagne gange eller systematisk kommer til udtryk i adfærd, ord, handlinger, bevægelser eller på skrift, som er forsætlige, og som er et angreb på en persons værdighed, personlighed eller psykiske eller fysiske integritet.«

- 4 Vedtægtens artikel 24 bestemmer:

»Unionen yder dens tjenestemænd bistand, især ved retsforfølgning mod personer, der har fremsat trusler, krænkelser, injurier, ærerørige beskyldninger eller foretaget angreb på person eller formue, rettet mod tjenestemanden eller dennes familie på baggrund af hans stilling eller hverv.

Den erstatter solidarisk det påførte tab, i det omfang tjenestemanden ikke har fremkaldt det forsætligt eller ved grov uagtsomhed og i det omfang, han ikke kan opnå erstatning fra den skadevoldende person.«

3. Ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Den Europæiske Union

- 5 Ansættelsesvilkårene for de øvrige ansatte i Den Europæiske Union (herefter »ansættelsesvilkårene«), i den affattelse, der finder anvendelse på tvisten, gælder i henhold til ansættelsesvilkårenes artikel 1 for »alle, der er ansat ved kontrakt i Unionen«, herunder bl.a. ansatte, der har status som akkrediterede parlamentariske assistenter. Ansættelsesvilkårenes artikel 5a bestemmer i denne forbindelse:

»Ved »akkrediteret parlamentarisk assistent« forstås i disse ansættelsesvilkår personer, der er udvalgt af et eller flere medlemmer og kontraktansat direkte af [...]Parlamentet for at yde direkte bistand i [...]Parlamentets bygninger på et af dets tre arbejdssteder til det eller de pågældende medlemmer i udøvelsen af deres funktioner som medlemmer af [...]Parlamentet efter disses anvisning, under deres myndighed og i et forhold præget af gensidig tillid, der bygger på retten til frit at vælge personlige medarbejdere, jf. artikel 21 i [...]Parlamentets afgørelse 2005/684/EF, Euratom af 28. september 2005 om vedtagelse af statuten for [...]Parlamentets medlemmer [(EUT L 262, s. 1)].«

- 6 Ansættelsesvilkårene indeholder et afsnit VII med overskriften »Parlamentariske assistenter«, der vedrører akkrediterede parlamentariske assistenter og udgøres af artikel 125-139. Det fremgår af artikel 125, stk. 1, at »Parlamentet [...] ved intern afgørelse [vedtager] gennemførelsesbestemmelser [...]«.

- 7 Ansættelsesvilkårenes artikel 127 bestemmer:

»Vedtægtens artikel 11-26a finder tilsvarende anvendelse. Under streng hensyntagen til navnlig den særlige karakter af akkrediterede parlamentariske assistenters funktioner og opgaver og det gensidige tillidsforhold, der nødvendigvis må kendetegne arbejdsrelationen mellem dem og det eller de medlemmer af [...]Parlamentet, som de bistår, skal de gennemførelsesbestemmelser, der i medfør af [ansættelsesvilkårenes] artikel 125, stk. 1, vedtages på dette område, tage hensyn til den særlige arbejdsrelation mellem medlemmet og den akkrediterede parlamentariske assistent.«

- 8 Det fremgår af ansættelsesvilkårenes artikel 128, stk. 2, første punktum, at »[e]n akkrediteret parlamentarisk assistent udvælges af det eller de medlemmer af [...]Parlamentet, som den pågældende skal bistå«.

- 9 Det fremgår af artikel 13, stk. 1, i den afgørelse, som Parlamentets præsidium traf den 14. april 2014 i henhold til ansættelsesvilkårenes artikel 125, stk. 1, der på dette punkt er identisk med artikel 13, stk. 1, i den foregående afgørelse fra Parlamentets præsidium af 9. marts 2009 med senere ændringer, at en akkrediteret parlamentarisk assistent ansættes ved Parlamentet på grundlag af en udtrykkelig anmodning fra det medlem eller de medlemmer, som den pågældende vil have til opgave at bistå.

4. De interne forskrifter for de rådgivende udvalg om bekæmpelse og forebyggelse af mobning på arbejdspladsen

- 10 Den 21. februar 2006 vedtog Parlamentet »[i]nterne regler for det rådgivende udvalg om bekæmpelse og forebyggelse af mobning på arbejdspladsen [...]« til gennemførelse af vedtægtens artikel 12a (herefter »de interne regler om mobning«). Det fremgår af disse interne reglers artikel 9, at alle ansatte ved denne institution, der står over for problemer, som kan betragtes som mobning, eller som mener, at der findes et sådant problem i deres arbejdsmiljø, kan rette henvendelse til det rådgivende udvalg om bekæmpelse og forebyggelse af mobning på arbejdspladsen (herefter »det almindelige rådgivende udvalg«), der består af seks medlemmer, som udnævnes af Parlamentets generalsekretær,

hvoraf to medlemmer udpeges af personaleudvalget, og et medlem udpeges af institutionens lægetjeneste. Det fremgår af artikel 11 i de interne regler om mobning, at en ansat, der mener at være genstand for mobning, skal høres af det almindelige rådgivende udvalg senest ti arbejdsdage efter at have anmodet herom. Det fremgår af artikel 12-14 i de interne regler om mobning, at det almindelige rådgivende udvalg, hvis det finder det hensigtsmæssigt, kan fremsætte henstillinger til ledelsen med henblik på at løse konflikten, og at det for at sikre opfølgning af sager skal forblive i kontakt med den pågældende ansatte og om nødvendigt dennes overordnede. Hvis problemet varer ved, skal det nævnte udvalg endelig sende en fortrolig rapport til Parlamentets generalsekretær med forslag om, hvilke foranstaltninger der skal træffes, og skal i givet fald anmode ham om instrukser om at gennemføre en indgående undersøgelse.

- 11 Den 14. april 2014 vedtog Parlamentets præsidium under hensyn til den særlige situation, som akkrediterede parlamentariske assistenter befinder sig i, således som det fremgår af CH-dommen, interne forskrifter, der havde til formål at oprette et rådgivende udvalg om bekæmpelse og forebyggelse af mobning på arbejdspladsen, som skulle have beføjelse til at behandle tvister mellem akkrediterede parlamentariske assistenter og parlamentsmedlemmer (herefter »de interne regler for akkrediterede parlamentariske assistenter om mobning«). Det rådgivende udvalg om bekæmpelse og forebyggelse af mobning på arbejdspladsen med beføjelse til at behandle tvister mellem akkrediterede parlamentariske assistenter og parlamentsmedlemmer (herefter »det særlige rådgivende udvalg for akkrediterede parlamentariske assistenter«) består af fem medlemmer, der udnævnes af Parlamentets formand, nemlig tre kvæstorer fra institutionen, idet Parlamentets fem kvæstorer, der handler som kollegium, er parlamentsmedlemmer, som er valgt af deres ligemænd til at varetage administrative og finansielle opgaver, som direkte vedrører parlamentsmedlemmer, et medlem, der udnævnes af det udvalg for akkrediterede parlamentariske assistenter, der er nævnt i ansættelsesvilkårenes artikel 126, stk. 2, andet afsnit, og et tredje medlem, der udgøres af formanden for det almindelige rådgivende udvalg, og som repræsenterer Parlamentets administration. Det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«, hvis formand er en af kvæstorerne, har som vigtigste opgave at »forebygge og/eller standse enhver form for psykisk chikane, som en akkrediteret parlamentarisk assistent udsættes for«, og at »foretage mægling og fremme oplysning«.
- 12 Det fremgår i denne forbindelse af artikel 10 i de interne regler for akkrediterede parlamentariske assistenter om mobning, at det særlige rådgivende udvalg for akkrediterede parlamentariske assistenter efter at have hørt de berørte parter, dvs. ofret og den formodede chikanør, fremsender en fortrolig rapport til kvæstorerernes kollegium. Denne fortrolige rapport skal indeholde en beskrivelse af anklagerne, de enkelte trin i proceduren, den konklusion, som det særlige rådgivende udvalg for akkrediterede parlamentariske assistenter er nået frem til, og de forslag til foranstaltninger, der skal træffes, og som i givet fald kan omfatte en anmodning til kvæstorerernes kollegium om at instruere det særlige rådgivende udvalg for akkrediterede parlamentariske assistenter om at gennemføre en indgående undersøgelse. Det fremgår af artikel 11 i de interne regler for akkrediterede parlamentariske assistenter om mobning, at »[h]vis det [særlige rådgivende] udvalg [for akkrediterede parlamentariske assistenter] får pålagt at gennemføre en sådan undersøgelse, sender det sine konklusioner og eventuelle henstillinger til [k]væstorerne«, og det fremgår bl.a. af de samme reglers artikel 12, at kvæstorerne »giver det [særlige rådgivende] udvalg [for akkrediterede parlamentariske assistenter] skriftlig meddelelse om, hvilke foranstaltninger de agter at træffe, herunder om de i givet fald henstiller til [Parlamentets f]ormand at pålægge det berørte parlamentsmedlem en sanktion i henhold til artikel 9 og 153 i Parlamentets forretningsorden [...]«.

Twistens baggrund

1. De faktiske omstændigheder, der gav anledning til CH-dommen

- 13 Den 1. oktober 2004 blev sagsøgeren ansat som akkrediteret parlamentarisk assistent for parlamentsmedlem B. i henhold til en kontrakt, der udløb ved udgangen af valgperioden 2004-2009.
- 14 Da B.'s mandat som parlamentsmedlem udløb i 2007, blev sagsøgeren ansat ved Parlamentet fra den 1. december 2007 og indtil udløbet af valgperioden som akkrediteret parlamentarisk assistent med henblik på at bistå det nye parlamentsmedlem P., der skulle efterfølge B. i den resterende mandatperiode.
- 15 Med virkning fra den 1. august 2009 blev sagsøgeren ansat ved Parlamentet som akkrediteret parlamentarisk assistent med henblik på at bistå P. i valgperioden 2009-2014. Sagsøgeren blev indplaceret i lønklasse 14 i ansættelsesgruppe II. Sagsøgeren blev imidlertid ved en ny kontrakt, der blev indgået med virkning fra den 1. september 2010, og som afløste den tidligere kontrakt, ansat til at varetage de samme opgaver, men denne gang med en indplacering i lønklasse 11 i ansættelsesgruppe II (herefter »ansættelseskontrakten« eller »ansættelseskontrakten som akkrediteret parlamentarisk assistent«).
- 16 Sagsøgeren blev sygemeldt med virkning fra den 27. september 2011, idet sygemeldingen blev forlænget indtil den 19. april 2012.
- 17 Den 28. november 2011 underrettede sagsøgeren det almindelige rådgivende udvalg om visse vanskeligheder, som hun oplevede på arbejdspladsen, og som efter hendes udsagn skyldtes P.'s adfærd over for hende.
- 18 Ved e-mail af 6. december 2011 anmodede sagsøgeren medlemmerne af det almindelige rådgivende udvalg om at oplyse, hvilken fremgangsmåde hun skulle følge for »at indgive en klage«. Ved e-mail af 12. december 2011 videresendte sagsøgeren derefter som dokumentation for den chikane, som hun hævdede at være udsat for som følge af adfærden hos det parlamentsmedlem, som hun bistod, til samtlige medlemmer af det nævnte udvalg og til Parlamentets generalsekretær en kopi af den e-mail, som hun samme dag havde sendt til P., hvori hun over for dette parlamentsmedlem beskrev sin helbredstilstand. Endelig henvendte sagsøgeren sig ved e-mail af 21. december 2011 til formanden for det almindelige rådgivende udvalg og anmodede om et møde.
- 19 Den 22. december 2011 indgav sagsøgeren til Parlamentets generalsekretær en ansøgning om bistand i henhold til vedtægtens artikel 24 (herefter »ansøgningen om bistand«), hvori hun anførte, at P. havde udsat hende for psykisk chikane, og anmodede om, at der blev vedtaget adskillelsesforanstaltninger samt indledt en administrativ undersøgelse.
- 20 Den 6. januar 2012 anmodede P. skriftligt Enheden for »Ansættelse og Forflyttelse« under Direktoratet for »Udvikling af Menneskelige Ressourcer« i Parlamentets Generaldirektorat for Personale om at opsig sagsøgerens kontrakt som akkrediteret parlamentarisk assistent (herefter »anmodningen om opsigelse«). Den 18. januar 2012 bekræftede P. anmodningen om opsigelse.
- 21 Ved ansættelsesmyndighedens afgørelse af 19. januar 2012 blev sagsøgerens kontrakt som akkrediteret parlamentarisk assistent opsagt med virkning fra den 19. marts 2012 med den begrundelse, at tillidsforholdet ikke længere bestod (herefter »afgørelsen om afskedigelse«). Sagsøgeren blev fritaget fra at arbejde i opsigelsesperioden, der havde en varighed af to måneder, nemlig fra den 19. januar til den 19. marts 2012. Ansættelsesmyndigheden anførte til støtte for begrundelsen om, at tillidsforholdet ikke længere bestod, at P. over for ansættelsesmyndigheden havde oplyst, at sagsøgeren ikke besad de

nødvendige kvalifikationer til at følge arbejdet i visse parlamentariske udvalg, som P. var medlem af, og at P. desuden havde klaget over, at sagsøgeren udviste en uacceptabel adfærd over for P. samt over for andre parlamentsmedlemmer og deres akkrediterede parlamentariske assistenter.

- 22 Ved skrivelse af 15. marts 2012 afslog generaldirektøren for Generaldirektoratet for Personale i sin egenskab af ansættelsesmyndighed ansøgningen om bistand med den begrundelse, at uanset om en akkrediteret parlamentarisk assistent kunne modtage bistand i henhold til vedtægtens artikel 24, var sagsøgerens ansøgning om bistand i form af vedtagelsen af adskillelsesforanstaltninger og indledningen af en administrativ undersøgelse blevet uden genstand, fordi sagsøgeren som følge af den afgørelse om afskedigelse, der var blevet truffet i mellemtiden, ikke længere udøvede erhvervsmæssig beskæftigelse ved Parlamentet (herefter »afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand«).
- 23 Den 30. marts 2012 indgav sagsøgeren til Parlamentets generalsekretær en klage over afgørelsen om afskedigelse i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2. Den 22. juni 2012 indgav sagsøgeren endvidere en klage med henvisning til den samme vedtægtsbestemmelse over afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand.
- 24 Ved afgørelse af 20. juli 2012 gav Parlamentets generalsekretær sagsøgeren delvist medhold i klagen over afgørelsen om afskedigelse, idet udløbsdatoen for sagsøgerens kontrakt som akkrediteret parlamentarisk assistent blev udskudt til den 20. juni 2012, da hendes sygeorlov indtil den 19. april 2012 var dokumenteret ved en lægerklæring. Parlamentets generalsekretær opretholdt til gengæld afgørelsen om afskedigelse med henvisning til, at det ifølge retspraksis, navnlig præmis 149 i dom af 7. juli 2010, *Tomas mod Parlamentet* (F-116/07, F-13/08 og F-31/08, EU:F:2010:77), ikke er muligt at efterprøve, om der består et tillidsforhold, eller om et sådant tillidsforhold er blevet brudt, hvilket delvist skyldes, at det ikke er muligt at efterprøve de grunde, der er givet som begrundelse for, at der ikke foreligger et tillidsforhold, eller at et sådant tillidsforhold er blevet brudt.
- 25 Parlamentets generalsekretær var under alle omstændigheder af den opfattelse, at sagsøgeren ikke havde ført bevis for, at de forhold, der var anført som begrundelse for, at tillidsforholdet var blevet brudt, var behæftet med åbenbare fejl, idet Parlamentet havde kendskab til, at sagsøgeren havde begået flere tjenstlige forseelser, herunder i forbindelse med en mulighed for at fremsætte forslag til lovændringer i en sag, at hun havde optrådt uhøfligt over for et parlamentsmedlem fra en anden medlemsstat end den, som P. kom fra, at hun havde optrådt uforskammet over for den nye akkrediterede parlamentariske assistent, der var ansat med henblik på at bistå P., og at hun havde optrådt uhøfligt over for den nævnte assistent under tilstedeværelsen af en virksomhedsleder. En underviser, der ledsagede en gruppe studerende under et studiebesøg i institutionens lokaler, havde endvidere klaget over, at sagsøgeren havde optrådt uhøfligt.
- 26 Endelig var Parlamentets generalsekretær af den opfattelse, at den omstændighed, at sagsøgeren havde indgivet en ansøgning om bistand, ikke var til hinder for afgørelsen om afskedigelse, som det var nødvendigt at træffe på grund af den åbenbare forværring af forholdet mellem P. og sagsøgeren.
- 27 Ved afgørelse af 8. oktober 2012 afslog Parlamentets generalsekretær endvidere i sin egenskab af ansættelsesmyndighed klagen over afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand, idet han anførte, at selv om han »over for [sagsøgeren] som begrundelse for den af ansættelsesmyndigheden truffene afgørelse om afskedigelse ha[vde] henvist til, at [hun] havde udvist en uacceptable adfærd [...], og til præcise handlinger, der kunne dokumenteres, og som var udført under tilstedeværelse af vidner, ha[vde sagsøgeren] fremsat påstande, der ikke på nogen måde var understøttet af beviser«. Det blev endvidere mere generelt over for sagsøgeren oplyst, at de foranstaltninger, som hun ønskede iværksat, »under alle omstændigheder ikke var forenelige med den særlige karakter, der kendetegner det nære og fortrolige forhold, der nødvendigvis må bestå mellem et parlamentsmedlem og dennes akkrediterede parlamentariske assistent«, at det ikke på nogen måde gav mening at iværksætte adskillelsesforanstaltninger, da dette ville være det samme som at forhindre et effektivt samarbejdsforhold mellem parlamentsmedlemmet og dennes akkrediterede parlamentariske assistent,

og at Parlamentet af praktiske årsager ikke kunne overflytte sagsøgeren til et andet af institutionens medlemmer, idet det alene tilkommer det enkelte medlem at anmode ansættelsesmyndigheden om at ansætte den akkrediterede parlamentariske assistent, som den pågældende selv har valgt. Parlamentets generalsekretær anførte endvidere, for så vidt angår anmodningen om at indlede en administrativ undersøgelse, at dom af 8. februar 2011, Skareby mod Kommissionen (F-95/09, EU:F:2011:9), som sagsøgeren henviste til i denne forbindelse, ikke kunne overføres på det foreliggende tilfælde, fordi Parlamentets medlemmer ikke er omfattet af vedtægten, og således heller ikke vedtægtens artikel 12a, og at de ikke kan gøres til genstand for disciplinær forfølgning eller af ansættelsesmyndigheden pålægges at deltage i en administrativ undersøgelse, selv om en sådan deltagelse må anses for afgørende.

- 28 Ved stævning indleveret til Personalerettens Justitskontor den 31. oktober 2012, der blev registreret som sag F-129/12, nedlagde sagsøgeren i det væsentlige påstand om annullation af afgørelsen om afskedigelse og afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand samt påstand om, at Parlamentet tilpligtedes at betale hende et beløb på 120 000 EUR i erstatning.
- 29 Den 12. december 2013 annullerede Personaleretten ved CH-dommen, der ikke har været genstand for appel, og som derfor er blevet endelig, afgørelsen om afskedigelse og afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand. Personaleretten pålagde endvidere under henvisning til »de yderst kritisable omstændigheder, hvorunder afgørelsen om afskedigelse og afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand blev truffet«, Parlamentet at betale sagsøgeren et beløb på 50 000 EUR i erstatning for den lidte ikke-økonomiske skade (CH-dommens præmis 65).

2. Om de af Parlamentet trufne foranstaltninger til opfyldelse af CH-dommen

- 30 Efter afgørelsen om afskedigelse, der blev annulleret ved CH-dommen, modtog sagsøgeren arbejdsløshedsunderstøttelse fra den dato, hvorpå afgørelsen om afskedigelse fik virkning, og til den 23. januar 2013, hvor hun blev ansat hos en privat arbejdsgiver i Belgien (herefter »den private arbejdsgiver«), der efterfølgende af økonomiske grunde var tvunget til at afskedige hende. Sagsøgeren modtog således løn fra den private arbejdsgiver i perioden fra den 23. januar 2013 til den 12. marts 2014.
- 31 Ved skrivelse af 15. januar 2014 anmodede sagsøgeren Parlamentet om at træffe følgende foranstaltninger for i henhold til artikel 266 TEUF at sikre opfyldelsen af CH-dommen:
- Sagsøgeren anmodede Parlamentet om at betale hende vederlag for perioden fra den 20. juni 2012, som var det tidspunkt, hvorpå den ulovlige afgørelse om afskedigelse fik virkning, til den 12. marts 2014. Sagsøgeren præciserede i denne forbindelse, at hun havde krav på at modtage et beløb på 7 402,41 EUR til dækning af forskellen mellem det vederlag, som hun ville have modtaget, såfremt hun ikke var blevet afskediget, og den løn, som hun havde modtaget fra den private arbejdsgiver.
  - Sagsøgeren anmodede Parlamentet om at genindsætte hende i en fast stilling ved Parlamentet.
  - Sagsøgeren anmodede Parlamentet om at indlede en administrativ undersøgelse med henblik på at fastlægge realiteten af de faktiske omstændigheder, der var anført i ansøgningen om bistand. Sagsøgeren gjorde i denne forbindelse Parlamentet opmærksom på, at de udtalelser, som P. havde fremsat over for den græske og den tyske presse, var et eksempel på den chikane, som P. fortsat udsatte hende for.
  - Sagsøgeren anmodede Parlamentet om at tage skridt til at sikre, at de negative oplysninger, der hidrørte fra anmodningen om opsigelse, ikke længere fremgik af hendes personlige aktmappe.

- Sagsøgeren anmodede om, at de pensionsrettigheder, som hun tidligere havde erhvervet i en national pensionsordning, blev overført til Den Europæiske Unions pensionsordning.
- 32 Den 12. februar 2014 afholdt sagsøgerens advokater og repræsentanter for Parlamentets Juridiske Tjeneste et møde for at drøfte omfanget af de foranstaltninger, som Parlamentet i henhold til artikel 266 TEUF skulle træffe til opfyldelse af CH-dommen.
- 33 Ved skrivelse af 3. marts 2014 besvarede Parlamentet formelt de forskellige anmodninger om foranstaltninger til opfyldelse af CH-dommen, som sagsøgeren havde fremsat i den ovenfor nævnte skrivelse af 15. januar 2014 (herefter »afgørelsen af 3. marts 2014«).
- 34 Hvad angår sagsøgerens anmodning om at blive genindsat i en fast stilling ved Parlamentet anførte denne institution, at en sådan foranstaltning åbenbart gik ud over, hvad der krævedes til opfyldelse af CH-dommen, navnlig fordi det i syvende betragtning til Rådets forordning (EF) nr. 160/2009 af 23. februar 2009 om ændring af ansættelsesvilkårene (EUT L 55, s. 1) anføres, at »ingen af denne forordnings bestemmelser kan anses for at give akkrediterede parlamentariske assistenter privilegeret eller direkte adgang til stillinger som tjenestemænd eller øvrige kategorier af ansatte i [Den Europæiske Union]«.
- 35 På denne baggrund og under hensyn til, at arbejdsforholdet mellem et parlamentsmedlem og dennes akkrediterede parlamentariske assistent har en personlig karakter, meddelte Parlamentet sagsøgeren, at det ikke var praktisk muligt at genindsætte hende i tjenesten. Parlamentet anførte endvidere, at »den eneste mulige løsning best[od] i at genindsætte [sagsøgeren] i den stilling, som hun havde varetaget inden afgørelsen om afskedigelse[, der var kendt ulovlig], og samtidig fritage hende fra at udføre det dermed forbundne arbejde indtil udløbet af hendes [ansættelseskontrakt] [...] den 1. juli 2014. [D]enne arbejdsfritagelse syn[tes] endvidere at være i overensstemmelse med omsorgspligten«. Parlamentet accepterede i denne forbindelse at betale sagsøgeren det vederlag, som hun havde krav på for perioden fra den 21. juni 2012, som var det tidspunkt, hvorpå afgørelsen om afskedigelse fik virkning, og indtil udløbet af hendes ansættelseskontrakt, dvs. den 1. juli 2014, med fradrag for det vederlag og den arbejdsløshedsunderstøttelse, som hun måtte have modtaget fra anden side i denne periode.
- 36 Parlamentet anførte endvidere, at den anmodning om opsigelse, der tidligere var blevet fremsendt, ikke fremgik af sagsøgerens personlige aktmappe, og at afgørelsen om afskedigelse, som Personaleretten havde kendt ulovlig, ville blive fjernet fra hendes personlige aktmappe. Hvad angik anmodningen om at overføre de pensionsrettigheder, der tidligere var erhvervet i en national pensionsordning, til Unionens pensionsordning, anførte Parlamentet, at sagsøgeren, der havde erhvervet pensionsrettigheder i næsten fem år som akkrediteret parlamentarisk assistent, ikke opfyldte betingelsen om at have arbejdet mindst ti år i Unionens tjeneste for at få ret til alderspension fra Unionens budget.
- 37 Hvad endelig angår den anmodning om at indlede en administrativ undersøgelse, der allerede var fremsat i ansøgningen om bistand, anførte Parlamentet, at »såfremt [sagsøgeren] måtte beslutte at anlægge en sag mod [P.] ved en national ret, vil Parlamentet på dette punkt genovereje situationen i lyset af retspraksis, således som denne er beskrevet i [præmis 57] i [CH-]dommen«.
- 38 Ved skrivelse af 26. marts 2014 fremsatte sagsøgeren, idet hun bemærkede, at hun havde til hensigt på et senere tidspunkt at indgive en klage over afgørelsen af 3. marts 2014, en række bemærkninger med henblik på at korrigere sin anmodning om opfyldelsesforanstaltninger af 15. januar 2014 på tre specifikke punkter, hvilket efter hendes opfattelse ikke burde medføre vanskeligheder for Parlamentet.
- 39 De to første punkter vedrørte en ny beregning, der indebar en forhøjelse af det beløb på 7 402,41 EUR, som sagsøgeren oprindeligt havde krævet til dækning af det vederlag, som hun havde krav på for perioden fra den 20. juni 2012, som var det tidspunkt, hvor hun ulovligt blev afskediget, og til den 12. marts 2014, som var det tidspunkt, hvorfra hun ikke længere modtog løn fra den private

arbejdsgiver (herefter »perioden med dobbelt indtægt«). Sagsøgeren anførte for det første i denne forbindelse, at hun i forbindelse med beregningen af det beløb, som hun havde modtaget fra den private arbejdsgiver, ved en fejl havde medregnet et tillæg for den 13. måned på 5 686 EUR. Dette tillæg udgør nemlig ikke en del af hendes løn. Dette tillæg svarer derimod til en førtidig kompensation for den ferie af en måneds varighed, som hun skal afholde inden for rammerne af et kommende ansættelsesforhold hos en ny privat arbejdsgiver i Belgien, og i hvilken forbindelse denne sidstnævnte arbejdsgiver ikke vil udbetale løn. Sagsøgeren anførte for det andet, at »hun i forbindelse med, at hun [ufrivilligt] måtte forlade sin tjeneste ved Parlamentet i februar 2012«, havde fået et opsigelsesvarsel på to måneder. Eftersom afgørelsen om afskedigelse var blevet annulleret, var det imidlertid sagsøgerens opfattelse, at hendes ansættelsesforhold nu skulle anses for at have en længere varighed, hvilket vil give hende ret til et opsigelsesvarsel på tre måneder. Det beløb på 5 686 EUR, som sagsøgeren havde krævet i forbindelse med perioden med dobbelt indtægt, skal derfor efter sagsøgerens opfattelse forhøjes med et beløb på 3 977,43 EUR, svarende til lønnen for den yderligere måneds opsigelsesvarsel, som hun havde krav på fra Parlamentet.

40 Sagsøgeren anførte for det tredje, at eftersom hun i medfør af sin kontrakt som akkrediteret parlamentarisk assistent var forpligtet over for Parlamentet indtil det tidspunkt, hvor denne kontrakt udløb ved valgperiodens afslutning, dvs. den 1. juli 2014, var denne institution forpligtet til at tilbagelevere hendes tjenestekort som akkrediteret parlamentarisk assistent og hendes adgangskort til Parlamentets parkeringsområde.

41 Ved skrivelse af 2. april 2014 (herefter »afgørelsen af 2. april 2014«) anførte Parlamentet indledningsvis som svar på de supplerende anmodninger om opfyldelsesforanstaltninger, som sagsøgeren havde fremsat den 26. marts 2014, at eftersom der i retspraksis anlægges en meget bred forståelse af, hvilke beløb der skal trækkes fra det vederlag, som en person, der uretmæssigt afskediges, efterfølgende har krav på, var Parlamentet forpligtet til at fratrage det tillæg for den 13. måned, der var omfattet af begrebet »øvrige godtgørelser« som omhandlet i præmis 71 i dom af 13. april 2011, Scheefers mod Parlamentet (F-105/09, EU:F:2011:41). Hvad angår det andet punkt, som sagsøgeren havde anført i sin skrivelse af 26. marts 2014, forklarede Parlamentet, at eftersom det ikke havde truffet en ny afgørelse om afskedigelse, var spørgsmålet om opsigelsesvarsel ikke længere relevant. Ansættelseskontrakten ville nemlig fremover fortsat være gældende indtil afslutningen af valgperioden den 1. juli 2014, og spørgsmålet om afskedigelse opstod derfor ikke. Hvad endelig angår det tredje punkt, der var anført i skrivelsen af 26. marts 2014, forklarede Parlamentet, at »adgangen til Parlamentets lokaler og parkeringsområde [var] knyttet til udøvelsen af tjenesten, som [sagsøgeren] [var] blevet fritaget fra indtil udløbet af sin [ansættelses]kontrakt«. Parlamentet besluttede imidlertid at sende hendes anmodning til enheden for »Akkreditering« under Generaldirektoratet for Sikkerhed i Parlamentets Generalsekretariat.

42 Den 16. april 2014 indgav sagsøgeren i henhold til vedtægtens artikel 90, stk. 2, en klage over afgørelserne af 3. marts og 2. april 2014. Hvad for det første specifikt angik det tillæg for den 13. måned, som hun ved en fejl havde medregnet ved beregningen af det beløb, som hun havde modtaget fra den private arbejdsgiver, præciserede sagsøgeren, at der var tale om »doblede feriepenge, der [var blevet] udbetalt førtidigt vedrørende en kommende ferieperiode«. Sagsøgeren anførte for det andet vedrørende de følger, der skulle drages af annullationen af afgørelsen om afskedigelse, at hun havde »krav på at opnå alle de fordele, som [hendes ansættelses]kontrakt gav anledning til« indtil ansættelseskontraktens udløb. Det påhvilede af denne grund Parlamentet ikke blot at tilbagelevere hendes tjenestekort som akkrediteret parlamentarisk assistent og hendes adgangskort til Parlamentets parkeringsområde, men også at genetablere muligheden for, at hun kunne tilgå sin elektroniske postkasse til tjenestebrug og Parlamentets intranet. Sagsøgeren anførte i denne forbindelse, at hun som følge af, at hun faktisk ikke var blevet genindsat i stillingen som akkrediteret parlamentarisk assistent, var blevet frataget muligheden for at pleje de kontakter, som var væsentlige for hendes videre karriere, og at dette havde forvoldt hende en skade, som hun opgjorde til 15 000 EUR. Hvad angår de følger, der skulle drages af annullationen af afgørelsen om afslag på ansøgning om bistand, anførte sagsøgeren for det tredje, at CH-dommen ikke efter hendes opfattelse skulle forstås således, at

Personaleretten havde ønsket at gøre tildelingen af bistand i henhold til vedtægtens artikel 24 betinget af, at der for en national ret var blevet anlagt sag mod den formodede chikanør. Efter sagsøgerens opfattelse havde Parlamentet kun delvist opfyldt CH-dommen, hvilket havde forvoldt hende en ikke-økonomisk skade, som hun på dette stadium efter ret og billighed opgjorde til 60 000 EUR.

- 43 Ved skrivelse af 6. juni 2014 underrettede Parlamentets Juridiske Tjeneste som et led i foranstaltningerne til opfyldelse af CH-dommen sagsøgeren om eksistensen af de interne regler for »akkrediterede parlamentariske assistenter« om mobning og om oprettelsen af det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«. Parlamentet forklarede således sagsøgeren, at det nævnte udvalg fremover var »det organ, der var kompetent til at behandle [sagsøgerens] eventuelle klager over psykisk chikane«, og oplyste, at Parlamentet »anbefale[de] [hende] at rette henvendelse til det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter gennem udvalgets sekretariat«.
- 44 Ved skrivelse af 20. juni 2014 svarede sagsøgeren, at Parlamentet som følge af annullationen af afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand fortsat havde denne anmodning under behandling, idet den var rettet mod P.'s adfærd. Sagsøgeren satte derfor spørgsmålstejn ved »grundene til, at Parlamentet [...] ikke ha[vde] fundet det hensigtsmæssigt netop som led i foranstaltningerne til opfyldelse af [CH-]dommen selv at forelægge sagen direkte for det [særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«], idet dette udvalg var gyldigt nedsat, hvilket [hun] imidlertid ikke ha[vde] fået bekræftet«.
- 45 Ved skrivelse af 4. august 2014 afslog Parlamentets generalsekretær i sin egenskab af ansættelsesmyndighed klagen af 16. april 2014 (herefter »afgørelsen om afslag på klagen«). Parlamentet henviste til, at sagsøgeren allerede havde modtaget et samlet beløb på 9 433,20 EUR til dækning af forskellen mellem dels de beløb, som hun havde modtaget i arbejdsløshedsunderstøttelse og som ansat hos den private arbejdsgiver i perioden fra den 20. juni 2012 til den 12. marts 2014, dels det vederlag, som hun som akkrediteret parlamentarisk assistent havde modtaget i den samme periode, og fastholdt indledningsvis, at det beløb på 5 686 EUR, som sagsøgeren yderligere havde fremsat krav om vedrørende perioden med dobbelt indtægt, var blevet fratrukket med rette, idet dette beløb »svare[de] til den økonomiske kompensation for den ferie, som [sagsøgeren] ikke havde holdt, inden hendes ansættelseskontrakt [med den private arbejdsgiver] udløb«.
- 46 Hvad dernæst angik spørgsmålet om tilbagelevering af tjenestekortet som akkrediteret parlamentarisk assistent og adgangskortet til parkeringsområdet bemærkede Parlamentet, at sagsøgeren havde haft mulighed for at få disse kort udleveret hos Enheden for »Akkreditering« fra den 23. april 2014. Parlamentet erindrede endvidere sagsøgeren om, at Parlamentet den 16. april 2014 havde imødekommet hendes ønske om at få adgang til en e-mailadresse og til Parlamentets intranet, således som dette var anført i klagen, ved at oprette en e-mailadresse til hende og ved at give hende adgang til Parlamentets intranet. Da Parlamentet således var af den opfattelse, at det havde imødekommet alle de anmodninger, som sagsøgeren havde fremsat, og at det ikke på nogen måde havde forhindret, at hun kunne tage kontakt til institutionens medlemmer, afslog Parlamentet de af sagsøgeren fremsatte erstatningskrav.
- 47 Hvad endelig angår de foranstaltninger, der skulle træffes som følge af annullationen af afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand gentog Parlamentet sit standpunkt, således som dette var formuleret i afgørelsen af 3. marts 2014, hvorefter Parlamentet var indstillet på at genoverveje situationen i lyset af præmis 57 i CH-dommen, såfremt sagsøgeren måtte beslutte at anlægge sag mod P. ved en national ret. Parlamentet behandlede imidlertid ikke spørgsmålet om indledningen af en administrativ undersøgelse. Parlamentet anmodede til gengæld om sagsøgerens samtykke til, at det kunne forelægge sagsøgerens sag for det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«.

- 48 Den 25. november 2014 forkyndte Personalerettens Justitskontor stævningen i den foreliggende sag for Parlamentet. Det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter« afholdt et konstituerende møde den følgende dag, dvs. den 26. november 2014. Det fremgår af punkt 2 i referatet af dette møde, at »det, såfremt det skønnedes nødvendigt, var muligt at indkalde [Parlamentets] juridiske konsulent til mødet [...] med henblik på, at denne kunne rådgive udvalget i juridiske spørgsmål«. Det fremgår af samme referats punkt 4, at »[d]en juridiske konsulent underrettede medlemmerne af det [særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«] om det standpunkt, som Parlamentet havde indtaget i [...] to sager om formodet psykisk chikane[, herunder den sag, der gav anledning til CH-dommen]«.
- 49 Ved skrivelse af 17. december 2014 indkaldte formanden for det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter« sagsøgeren til et møde med medlemmerne af det nævnte udvalg, som skulle finde sted den 28. januar 2015.
- 50 Den 15. januar 2015 fremsendte sagsøgeren sine skriftlige bemærkninger til det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«. Dette udvalg hørte sagsøgeren og P. den 28. januar 2015.

Parternes påstande og retsforhandlingerne

- 51 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:
- Afgørelsen af 3. marts 2014 annulleres, for så vidt som Parlamentet derved afslog at indlede en administrativ undersøgelse med henblik på at fastlægge realiteten af de forhold, der var anført i ansøgningen om bistand.
  - Afgørelsen af 2. april 2014 annulleres, for så vidt som Parlamentet derved afslog at betale sagsøgeren et supplerende beløb på 5 686 EUR med tillæg af morarenter, beregnet på grundlag af den af Den Europæiske Centralbank (ECB) fastsatte rentesats for de vigtigste refinansieringsoperationer, forhøjet med 2 procentpoint.
  - Afgørelsen om afslag på klagen annulleres.
  - Parlamentet tilpligtes at betale sagsøgeren et beløb på 144 000 EUR i erstatning for den økonomiske skade, som hun har lidt, med tillæg af morarenter, beregnet på grundlag af den af ECB fastsatte rentesats for de vigtigste refinansieringsoperationer, forhøjet med 2 procentpoint.
  - Parlamentet tilpligtes at betale sagsøgeren et efter ret og billighed fastsat beløb på 60 000 EUR i erstatning for den lidte ikke-økonomiske skade.
  - Parlamentet tilpligtes at betales sagens omkostninger.
- 52 Parlamentet har nedlagt følgende påstande:
- Frifindelse.
  - Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.
- 53 Efter at have foretaget en yderligere skriftveksling, som Personaleretten har givet tilladelse til, har parterne givet samtykke til, at procesreglementets artikel 59, stk. 2, kan finde anvendelse i det foreliggende tilfælde. Personaleretten har derfor i medfør af denne bestemmelse besluttet at træffe afgørelse uden mundtlig forhandling og har meddelt parterne denne beslutning ved skrivelse af 7. juli 2015 fra Justitskontoret.

Retlige bemærkninger

1. Om søgsmålets genstand

- 54 Det bemærkes, at Unionens retsinstanser i overensstemmelse med princippet om procesøkonomi kan fastslå, at der ikke er grundlag for at tage særskilt stilling til de påstande, der er rettet mod afgørelsen om at afslå en klage, når det kan konstateres, at disse påstande ikke har et selvstændigt indhold, og de reelt er sammenfaldende med de påstande, der er rettet mod den afgørelse, der har været genstand for klagen. Dette kan bl.a. være tilfældet i de situationer, hvor det fastslås, at afgørelsen om at afslå klagen blot bekræfter den afgørelse, der er genstand for klagen, hvilket indebærer, at annullation af den ene afgørelse i princippet ikke vil medføre andre virkninger for den berørte persons retlige situation end de virkninger, der følger af annullationen af den anden afgørelse (dom af 21.9.2011, Adjemian m.fl. mod Kommissionen, T-325/09 P, EU:T:2011:506, præmis 33, og af 19.11.2014, EH mod Kommissionen, F-42/14, EU:F:2014:250, præmis 85).
- 55 I det foreliggende tilfælde fremsatte sagsøgeren for første gang i klagen af 16. april 2014 en anmodning om at få adgang til Parlamentets intranet og til en elektronisk postkasse. Ansættelsesmyndigheden besvarede denne anmodning i afgørelsen om afslag på klagen. Afgørelsen om afslag på klagen bekræfter til gengæld på alle de andre punkter afgørelserne af 3. marts og 2. april 2014, således at det ikke i denne forbindelse er fornødent at tage specifik stilling til påstanden om annullation af afgørelsen om afslag på klagen, selv om den begrundelse, der er anført i denne sidstnævnte afgørelse, præciserer visse af de begrundelser, der var anført i de oprindelige afgørelser af 3. marts og 2. april 2014, og som der således, henset til udviklingen af den administrative procedure, skal tages hensyn til ved undersøgelsen af lovligheden af afgørelserne af 3. marts og 2. april 2014, idet denne begrundelse skal anses for sammenfaldende med de to sidstnævnte afgørelser (jf. dom af 19.11.2014, EH mod Kommissionen, F-42/14, EU:F:2014:250, præmis 86 og den deri nævnte retspraksis).

2. Om annullationspåstandene

- 56 Sagsøgeren har med annullationspåstandene anfægtet hensigtsmæssigheden af de foranstaltninger til opfyldelse af CH-dommen, som Parlamentet traf ved afgørelserne af 3. marts og 2. april 2014, for så vidt angår to grupper af foranstaltninger, som vil blive behandlet hver for sig, nemlig de foranstaltninger, der vedrører annullationen af afgørelsen om afskedigelse, og de foranstaltninger, der vedrører annullationen af afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand.

Om de af Parlamentet trufne foranstaltninger vedrørende annullationen ved CH-dommen af afgørelsen om afskedigelse

Parternes argumenter

- 57 Sagsøgeren har for det første kritiseret Parlamentet for med urette i afgørelserne af 3. marts og 2. april 2014 at tage hensyn til beløbet på 5 686 EUR i forbindelse med de beløb, der som et led i opfyldelsen af CH-dommen skulle trækkes fra det vederlag, som sagsøgeren havde krav på fra Parlamentet for perioden med dobbelt indtægt. Der er nemlig ikke tale om et tillæg for 13. måned, men om dobbelte feriepenge, som den private arbejdsgiver udbetalte førtidigt vedrørende en kommende ferieperiode, i hvilken periode sagsøgeren ikke vil modtage løn fra den nye arbejdsgiver, når denne ferie faktisk holdes. Sagsøgeren har i denne forbindelse fremlagt en »ferieattest«, der er udstedt den 16. december 2013 af det belgiske forsikringsselskab Partena, hvoraf fremgår, at »feriepengebeløbet vil blive fratrukket [sagsøgerens] løn, når [hun] afholder ferie hos [sin] nye arbejdsgiver«.

- 58 Sagsøgeren har for det andet kritiseret Parlamentet for ikke hurtigst muligt efter afsigelsen af CH-dommen at have tilbageleveret hendes tjenestekort som akkrediteret parlamentarisk assistent og hendes adgangskort til parkeringsområdet samt genetableret hendes adgang til den elektroniske postkasse til tjenestebrug og til Parlamentets intranet (herefter under ét »arbejdsredskaberne«). Sagsøgeren har forklaret, at disse arbejdsredskaber udgjorde hendes eneste mulighed for på ny at tage kontakt til parlamentsmedlemmerne og for at få kendskab til de stillinger som akkrediteret parlamentarisk assistent, der var ledige til besættelse. De afgørelser, som hun har påstået annulleret, er behæftet med en ulovlighed, for så vidt som hun først på et meget sent tidspunkt på ny fik adgang til disse arbejdsredskaber, der er strengt nødvendige for udøvelsen af stillingen som akkrediteret parlamentarisk assistent. Sagsøgeren mistede således en betydelig mulighed for at få tilbudt en ny ansættelseskontrakt som akkrediteret parlamentarisk assistent som følge af, at hun først på et meget sent tidspunkt på ny fik adgang til disse arbejdsredskaber.
- 59 Parlamentet har heroverfor anført, at det omtvistede beløb på 5 686 EUR udgør en »øvrige godtgørelse« som omhandlet i dom af 13. april 2011, Scheefer mod Parlamentet (F-105/09, EU:F:2011:41, præmis 71), som det påhvilede Parlamentet at trække fra det vederlag, som sagsøgeren havde krav på for udøvelsen af sit arbejde som akkrediteret parlamentarisk assistent i perioden med dobbelt indtægt. Hvad angår klagepunktet om, at sagsøgeren først på et sent tidspunkt på ny fik adgang til arbejdsredskaberne, har Parlamentet i det væsentlige anført, at eftersom sagsøgeren var fritaget fra at udøve sit arbejde indtil udløbet af hendes ansættelseskontrakt, havde hun ikke behov for at kunne råde over arbejdsredskaberne. Parlamentet har bemærket, at det, uanset, om sagsøgeren ikke havde behov for at kunne råde over arbejdsredskaberne, af hensyn til omsorgsplikten og for at udvise god vilje over for sagsøgeren havde imødekommet hendes anmodninger vedrørende arbejdsredskaberne.

Personalerettens bemærkninger

– Om muligheden for at trække det beløb, som sagsøgeren modtog i feriepenge, fra det vederlag, som hun havde krav på for perioden med dobbelt indtægt

- 60 Det bemærkes indledningsvis, at annullation af en retsakt ved dom indebærer, at denne retsakt fjernes med tilbagevirkende gyldighed fra retsordenen, og at ophævelsen af retsaktens virkninger, når retsakten allerede er gennemført, forudsætter, at den retsstilling, som sagsøgeren befandt sig i inden vedtagelsen af den nævnte retsakt, genoprettes (dom af 26.5.2011, Kalmár mod Europol, F-83/09, EU:F:2011:66, præmis 88).
- 61 Det følger heraf, at Parlamentet i henhold til artikel 266 TEUF var forpligtet til at træffe de foranstaltninger, der var nødvendige til opfyldelse af CH-dommen, ved at tage udgangspunkt i den dato, hvor afgørelsen om afskedigelse, der var blevet annulleret ved den nævnte dom, var truffet. Det bemærkes indledningsvis, at sagsøgeren ikke nødvendigvis har anfægtet de principielle overvejelser bag Parlamentets afgørelse af 3. marts 2014 om på tidspunktet for denne afgørelse at genindsætte sagsøgeren i henhold til en ansættelseskontrakt som akkrediteret parlamentarisk assistent indtil afslutningen af den igangværende valgperiode, dvs. indtil den 1. juli 2014, og samtidig fritage hende fra faktisk at udøve sit arbejde som akkrediteret parlamentarisk assistent. Personaleretten er under alle omstændigheder af den opfattelse, at denne foranstaltning til opfyldelse af CH-dommen ikke synes uhensigtsmæssig, når der henses dels til den sammenhæng, som arbejdet som akkrediteret parlamentarisk assistent udøves under, i det foreliggende tilfælde inden for rammerne af et direkte forhold til det berørte parlamentsmedlem, som det tilkommer alene at vælge sine ansatte, dels til den omstændighed, at sagsøgeren på ny havde fået erhvervs-mæssig beskæftigelse hos en privat arbejdsgiver, således at den periode, hvori hun modtog løn fra den private arbejdsgiver, og den periode, hvor hun modtog arbejdsløshedsunderstøttelse, fik karakter af en periode med dobbelt indtægt. Sagsøgeren har til gengæld anfægtet den måde, hvorpå Parlamentet beregnede størrelsen af det vederlag, som hun havde krav på for den nævnte periode.

- 62 Parlamentet kunne i denne forbindelse være af den opfattelse, at genetableringen af den juridiske situation, som sagsøgeren befandt sig i inden vedtagelsen af den afgørelse om afskedigelse, der blev annulleret ved CH-dommen, krævede, at Parlamentet for perioden fra den 20. juni 2012, som var det tidspunkt, hvorpå afgørelsen om afskedigelse fik virkning, til den 1. juli 2014, som var det tidspunkt, hvor ansættelseskontrakten udløb, betalte sagsøgeren forskellen mellem dels det vederlag, som sagsøgeren ville have haft krav på, såfremt hun var forblevet ansat og faktisk havde udøvet sit arbejde som akkrediteret parlamentarisk assistent, dels det vederlag eller den arbejdsløshedsunderstøttelse, som hun faktisk modtog fra anden side (dom af 26.5.2011, Kalmár mod Europol, F-83/09, EU:F:2011:66, præmis 90), uden at dette ville forhindre det organ, der havde udbetalt den nævnte arbejdsløshedsunderstøttelse, i at kræve et beløb svarende til den nævnte understøttelse tilbagebetalt af Parlamentet.
- 63 Hvad angår det vederlag eller den arbejdsløshedsunderstøttelse, der kan fratrækkes i perioden med dobbelt indtægt, fremgår det af retspraksis, at disse beløb kan omfatte »det vederlag, de honorarer, den arbejdsløshedsunderstøttelse og alle øvrige godtgørelser« eller »vederlag af samme art«, som sagsøgeren modtog i perioden med dobbelt vederlag »i stedet for det vederlag«, som hun normalt ville have modtaget, såfremt hun i den situation, hvor afgørelsen om afskedigelse ikke var blevet truffet, var forblevet ansat ved Parlamentet (jf. i denne retning dom af 13.4.2011, Scheefer mod Parlamentet, F-105/09, EU:F:2011:41, præmis 71).
- 64 Det er i denne forbindelse væsentligt at bemærke, at det følger af belgisk ret og af de dokumenter, der er fremlagt af parterne, at feriepengene omfatter det vederlag, som den ansatte normalt har krav på i den periode, hvor ferien afholdes, samt et tillæg for hver måned med beskæftigelse eller for hver måned, der må anses for sidestillet hermed, i det foregående år svarende til en tolvtedel af 92% af bruttolønnen i den måned, hvor ferien påbegyndes. Såfremt en person, der indgår i et privatretligt ansættelsesforhold, afskediges, har den arbejdsgiver, der afskediger den pågældende, i øvrigt pligt til, således som det var tilfældet i den foreliggende sag, at foretage en førtidig betaling af feriepenge i forbindelse med ansættelseskontraktens ophør.
- 65 I denne forbindelse skal de feriepenge, som sagsøgeren modtog fra den private arbejdsgiver, under omstændighederne i den foreliggende sag ikke anses for en godtgørelse, der har til formål at erstatte et vederlag, som hun faktisk ville have modtaget i perioden med dobbelt vederlag, i stedet for det vederlag, som hun havde krav på at modtage fra Parlamentet for det udførte arbejde som akkrediteret parlamentarisk assistent. Disse feriepenge har nemlig til formål at dække de årlige feriedage, som sagsøgeren på et senere tidspunkt inden for rammerne af en ny ansættelseskontrakt i henhold til belgisk ret vil være forpligtet til afholde, men hvor sagsøgeren ikke på det tidspunkt, hvor ferien afholdes, vil modtage løn fra den nye private arbejdsgiver. Det fremgår tværtimod af den attest, som det belgiske forsikringsselskab Partena har udfærdiget, at den nye arbejdsgiver skal trække det beløb, der er erhvervet i feriepenge, fra lønnen, når den ansatte afholder de obligatoriske feriedage, der er dækket af de nævnte feriepenge. Hvis dette feriepengebeløb anses for at udgøre et vederlag eller en øvrig godtgørelse, der er oppebåret i perioden med dobbelt indtægt, vil dette være ensbetydende med at tage hensyn til en indtægt, der ganske vist allerede er blevet udbetalt på forskud, men som reelt på et senere tidspunkt skal trækkes fra den modtagne løn, og vil således få karakter af vederlag for de ferieperioder, der vil blive afholdt uden for perioden med dobbelt indtægt, og som de nævnte feriepenge har til formål at dække i form af vederlag.
- 66 Følgelig, og således som sagsøgeren med rette har anført, kunne Parlamentet som led i fastlæggelsen af de foranstaltninger, der var nødvendige til opfyldelsen af CH-dommen som følge af, at afgørelsen om afskedigelse var blevet annulleret ved den nævnte dom, og efter at sagsøgeren havde indgivet sin anmodning af 26. marts 2014, i afgørelsen af 2. april 2014 ikke trække et beløb på 5 686 EUR, svarende til de feriepenge, som den private arbejdsgiver havde udbetalt, fra det vederlag, som sagsøgeren ville have haft krav på fra Parlamentet for det arbejde, som hun havde udført som akkrediteret parlamentarisk assistent i perioden med dobbelt indtægt.

– Om udlevering af arbejdsredskaberne

- 67 Hvad angår de arbejdsredskaber, som sagsøgeren har kritiseret Parlamentet for i strid med artikel 266 TEUF at give hende adgang til på et meget sent tidspunkt, bemærker Personaleretten, at Parlamentet, når der henses til det personlige forhold, der består mellem parlamentsmedlemmerne og deres akkrediterede parlamentariske assistenter, med rette i afgørelsen af 3. marts 2014 kunne fastslå, at det ikke var hensigtsmæssigt faktisk at genindsætte sagsøgeren i tjenesten. Sagsøgeren har ikke udtrykkeligt anfægtet de principielle overvejelser bag denne afgørelse. Parlamentet kunne på samme måde beslutte, at det ikke var i stand til at indsætte sagsøgeren i en anden stilling som akkrediteret parlamentarisk assistent, med den begrundelse, at det i medfør af ansættelsesvilkårenes artikel 5a og artikel 128, stk. 2, tilkommer parlamentsmedlemmerne selv at vælge deres akkrediterede parlamentariske assistenter og derefter anmode Parlamentets administration om at forestå ansættelsen af de akkrediterede parlamentariske assistenter, som de har valgt, idet ansættelsen af akkrediterede parlamentariske assistenter forudsætter, at der består et tillidsforhold.
- 68 I en situation, hvor det på dette stadium hverken er hævdet eller bevist, at sagsøgeren faktisk har været udsat for psykisk chikane som omhandlet i vedtægtens artikel 12a fra det parlamentsmedlem, som hun bistod, og da akkrediterede parlamentariske assistenter under hensyn til deres særlige stilling, der er kendetegnet ved og begrundet i, at der består et tillidsforhold til det parlamentsmedlem, som de har til opgave at bistå, ikke har krav på at blive ansat i en fast stilling, kunne ansættelsesmyndigheden med rette finde, at den som led i foranstaltningerne til opfyldelse af CH-dommen ikke var forpligtet til at indsætte sagsøgeren i en midlertidig eller fast stilling i en af dens tjenestegrene, der kunne besættes med en midlertidig ansat som omhandlet i ansættelsesvilkårenes artikel 2, eller med en kontraktansat som omhandlet i ansættelsesvilkårenes artikel 3a.
- 69 Det andet klagepunkt skal følgelig forstås således, at sagsøgeren uden nødvendigvis at påberåbe sig retten til som led i foranstaltningerne til opfyldelsen af CH-dommen faktisk at blive genindsat i en stilling som akkrediteret parlamentarisk assistent for et parlamentsmedlem, har kritiseret denne institution for at have tilsidesat artikel 266 TEUF ved ikke at have givet hende adgang til arbejdsredskaberne straks efter afsigelsen af CH-dommen, og ved under alle omstændigheder at have handlet langsomt i forhold til at give hende denne adgang, hvilket påvirkede hendes muligheder for at tage skridt til at opnå ansættelse hos et af de parlamentsmedlemmer, der netop var blevet valgt for den kommende valgperiode.
- 70 Det er i denne forbindelse ubestridt mellem parterne, at Parlamentets tjenestemænd og øvrige ansatte i aktiv tjeneste normalt i forbindelse med udøvelsen af deres funktion har varig adgangsret til Parlamentets lokaler, og at de modtager et specifikt adgangskort i form af et tjenestekort, samt om nødvendigt et adgangskort til institutionens parkeringsområde, som giver dem ret til at benytte denne facilitet.
- 71 Eftersom sagsøgeren var fritaget fra at udøve sine opgaver som akkrediteret parlamentarisk assistent, var Parlamentet imidlertid ikke forpligtet til at tilbagelevere tjenestekortet og adgangskortet, således som sagsøgeren havde krævet som led i foranstaltningerne til opfyldelsen af CH-dommen.
- 72 Det bemærkes i øvrigt, at da sagsøgeren ved skrivelsen af 26. marts 2014, dvs. mere end tre måneder efter afsigelsen af CH-dommen, endelig fremsatte sit ønske om at få tilbageleveret sit tjenestekort og adgangskortet til Parlamentets parkeringsområde, imødekom Parlamentet denne anmodning få dage senere ved afgørelsen af 2. april 2014 og var klar til at udlevere tjeneste- og adgangskort til sagsøgeren fra den 23. april 2014. De klagepunkter, som sagsøgeren har fremsat i denne forbindelse, skal således forkastes.
- 73 Hvad angår anmodningen om at få adgang til en e-mailadresse og til Parlamentets intranet, som sagsøgeren fremsatte første gang i klagen af 16. april 2014, er det korrekt, at Parlamentet, når der henses til de særlige forhold i det foreliggende tilfælde, var en vis tid om at oprette en ekstern

elektronisk adgang til en akkrediteret parlamentarisk assistent, der rent faktisk ikke varetog de opgaver, der udføres af en akkrediteret parlamentarisk assistent, og som reelt ikke var tilknyttet et af de siddende parlamentsmedlemmer.

- 74 Det bemærkes i denne forbindelse, at sagsøgerens anmodning om at få adgang til Parlamentets infrastrukturer og it-faciliteter synes at indgå som en del af en, ganske vist forståelig, strategi om at kunne tage kontakt til de parlamentsmedlemmer, der netop var blevet valgt, inden de faktisk skulle tiltræde deres hverv, for at gøre opmærksom på sine evner som akkrediteret parlamentarisk assistent, hvilket en e-mailadresse hos Parlamentet ville have bekræftet ved at give hende en vis synlighed. Sagsøgeren ønskede ligeledes at få adgang til visse af de oplysninger, der blev udbredt inden for Parlamentet. Det må imidlertid bemærkes, at selv om institutionen af hensigtsmæssighedshensyn giver sine tjenestemænd og øvrige ansatte tilladelse til uden for arbejdstiden at anvende institutionens infrastrukturer, herunder dens it-faciliteter, til formål, som ikke er arbejdsrelateret, kan denne beføjelse, som tilkommer institutionen, ikke ophøjes til en vedtægtsmæssig ret for tjenestemænd og ansatte, navnlig ikke i en situation som den foreliggende, hvor den berørte er blevet fritaget fra at udføre sine arbejdsopgaver i tjenestens interesse, og hvor det af Parlamentets interne bestemmelser klart fremgår, at »[e]-mails [...] udelukkende må anvendes til formål, der direkte vedrører de opgaver, som den [ansatte] udfører«.
- 75 Det skal endvidere og under alle omstændigheder generelt bemærkes, at når det til opfyldelsen af en dom er nødvendigt, at der vedtages et bestemt antal administrative foranstaltninger, kan en sådan opfyldelse ikke kræves gennemført øjeblikkeligt. Institutionerne skal således gives en rimelig frist til at sikre opfyldelsen af en annullationsdom (dom af 12.1.1984, Turner mod Kommissionen, 266/82, EU:C:1984:3, præmis 5, af 10.7.1997, Apostolidis m.fl. mod Kommissionen, T-81/96, EU:T:1997:111, præmis 37, og af 20.6.2012, Menidiatis mod Kommissionen, F-79/11, EU:F:2012:89, præmis 40). Personaleretten finder imidlertid, at den omstændighed, at sagsøgeren den 18. juni 2014 fik adgang til en e-mailadresse og til Parlamentets intranet, fandt sted inden for et rimeligt tidsrum, når der henses til, at anmodningen herom blev fremsat den 16. april 2014, og at det var nødvendigt at foretage visse tekniske tilpasninger i denne forbindelse, idet det for at give en akkrediteret parlamentarisk assistent adgang til Parlamentets intranet og mulighed for at tilgå en elektronisk postkasse krævede en forudgående tilladelse fra det parlamentsmedlem, som den pågældende bistod.
- 76 På baggrund af ovenstående betragtninger skal det fastslås, at Parlamentet for så vidt angår de foranstaltninger, der var nødvendige til opfyldelsen af CH-dommen som følge af annullationen af afgørelsen om afskedigelse, kun i sit svar på de supplerende anmodninger af 26. marts 2014 tilsidesatte artikel 266 TEUF ved at trække det beløb, som sagsøgeren havde modtaget i form af feriepenge i henhold til belgisk ret, fra det vederlag, som hun havde krav på for perioden med dobbelt indtægt.
- 77 Følgelig skal afgørelsen af 2. april 2014, således som det blev bekræftet ved afgørelsen om afslag på klagen, annulleres, for så vidt som Parlamentet derved afslog at betale sagsøgeren et supplerende beløb på 5 868 EUR. Når der henses til denne annullation, skal sagsøgerens påstand om erstatning svarende til dette beløb og påstand om, at dette beløb forhøjes med morarenter, beregnet på grundlag af den af ECB fastsatte rentesats for de vigtigste refinansieringsoperationer, forhøjet med 2 procentpoint, med virkning fra den 1. juli 2014, som var tidspunktet for udløbet af hendes kontrakt, tages til følge.

Om de af Parlamentet truffne foranstaltninger i forbindelse med annullationen ved CH-dommen af afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand

Parternes argumenter

- 78 Sagsøgeren har vedrørende afgørelsen om afslag på hendes ansøgning om bistand, som Personaleretten annullerede, anført, at Parlamentet i afgørelsen af 3. marts 2014 og under dække af at træffe en foranstaltning til opfyldelse af CH-dommen begrænsede sig til kun at undersøge muligheden for at yde hende bistand som omhandlet i vedtægtens artikel 24 i det tilfælde, hvor hun måtte beslutte at anlægge sag mod P. ved en national ret. Efter sagsøgerens opfattelse udgør dette imidlertid ikke en foranstaltning til at sikre en tilstrækkelig opfyldelse af CH-dommen som omhandlet i artikel 266 TEUF. Ansættelsesmyndigheden burde nemlig have foretaget en fornyet undersøgelse af hendes ansøgning om bistand og burde under hensyn til de første beviser, som hun på daværende tidspunkt havde fremlagt, have indledt en administrativ undersøgelse, således som det kræves ifølge retspraksis, for at fastlægge realiteten af den chikane, som hun havde beskrevet i sin ansøgning om bistand.
- 79 Sagsøgeren har i denne forbindelse navnlig anført, at Personaleretten ikke har haft til hensigt at gøre ansættelsesmyndighedens pligt til at yde hende bistand betinget af, at der anlægges sag ved en national ret, idet bistand til en akkrediteret parlamentarisk assistent inden for rammerne af et søgsmål for en national ret kun udgør en af de måder, som bistandspligten i vedtægtens artikel 24 kommer til udtryk på.
- 80 Sagsøgeren har endelig bemærket, at ansættelsesmyndigheden ikke har overladt de beføjelser, der tilkommer den i henhold til vedtægtens artikel 24, til det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«, og at det er uforståeligt, at ansættelsesmyndigheden ikke besluttede at indlede en administrativ undersøgelse umiddelbart efter afsigelsen af CH-dommen eller selv at forelægge sagen for det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter« umiddelbart efter, at dette udvalg var blevet konstitueret, såfremt ansættelsesmyndigheden ønskede, at dette udvalg skulle forestå den administrative undersøgelse, som ansættelsesmyndigheden normalt er forpligtet til at foretage. Sagsøgeren har således konkluderet, at Parlamentet tilsidesatte vedtægtens artikel 24, omsorgspligten og artikel 31 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.
- 81 Parlamentet har for sit vedkommende nedlagt påstand om, at de fremsatte klagepunkter forkastes. Parlamentet har i denne forbindelse anført, at det allerede fra februar 2014, dvs. før oprettelsen af det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«, havde tilbudt sagsøgeren bistand i tilfælde af, at hun måtte beslutte at anlægge en sag mod P. ved en national ret. Parlamentet underrettede endvidere i forbindelse med det første møde, som det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter« afholdt, dvs. den 26. november 2014, dette udvalg om, at sagsøgeren havde indgivet en klage over chikane. Dette udvalg, som ansættelsesmyndigheden havde tildelt opgaven med at gennemføre administrative undersøgelser i de tilfælde, hvor akkrediterede parlamentariske assistenter fremsætter anklager om chikane mod medlemmer af Parlamentet, med henblik på at gennemføre vedtægtens artikel 24 i forhold til de situationer, hvor en klage over et parlamentsmedlem hidrører fra denne personalegruppe, undersøgte den nævnte klage ved at høre sagsøgeren og P. Parlamentet har i denne forbindelse anført, at parlamentsmedlemmerne ikke er underlagt ansættelsesmyndigheden, og at Parlamentet i sin egenskab af ansættelsesmyndighed derfor ikke kan pålægge disse medlemmer at deltage i en administrativ undersøgelse, så meget desto mindre som ansættelsesmyndigheden ikke har nogen beføjelse til at pålægge disse medlemmer sanktioner, såfremt det måtte fastslås, at der foreligger et tilfælde af chikane.

Personalerettens bemærkninger

- 82 Det bemærkes indledningsvis, at for at efterkomme den forpligtelse, som artikel 266 TEUF pålægger en institution, skal den institution, der har udstedt en retsakt, som er blevet annulleret af Unionens retsinstanser, fastslå, hvilke foranstaltninger der er nødvendige for at opfylde annullationsdommen, hvorved den under udøvelse af det skøn, der i denne henseende tilkommer den, skal tage hensyn til såvel konklusionen og præmisserne i den dom, den har pligt til at opfylde, som til de gældende bestemmelser i EU-retten. Når en retsakt annulleres ved en dom, kan den pågældende institution, hvis opfyldelsen af annullationsdommen indebærer særlige vanskeligheder, opfylde den forpligtelse, der følger af artikel 266 TEUF, ved at træffe enhver afgørelse, der giver en rimelig kompensation for den ulempe, som den annullerede afgørelse har forvoldt den pågældende. I denne forbindelse kan en ansættelsesmyndighed, såsom i det foreliggende tilfælde Parlamentets ansættelsesmyndighed, f.eks. indlede en dialog med sagsøgeren med henblik på at søge at opnå en aftale, hvorefter han tilbydes en rimelig kompensation for den ulovlighed, som han har været offer for (jf. dom af 9.8.1994, Parlamentet mod Meskens, C-412/92 P, EU:C:1994:308, præmis 28 og 30, af 8.10.1992, Meskens mod Parlamentet, T-84/91, EU:T:1992:103, præmis 80, og af 17.3.1994, Hoyer mod Kommissionen, T-43/91, EU:T:1994:29, præmis 64).
- 83 Selv hvis opfyldelsen af en annullationsdom indebærer særlige vanskeligheder, og hvis en dialog med den berørte ikke gør det muligt at opnå en aftale, er den skønsmæssige, som den berørte institution råder over, imidlertid faktisk begrænset af nødvendigheden af at efterkomme såvel konklusionen og præmisserne i den dom, den har pligt til at opfylde, som de gældende bestemmelser i EU-retten. Institutionen skal således bl.a. undgå, at de foranstaltninger, der træffes, er behæftet med de samme ulovligheder som dem, der er fastslået i annullationsdommen (dom af 13.12.2012, Honnefelder mod Kommissionen, F-42/11, EU:F:2012:196, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis).
- 84 Hvad angår det af sagsøgeren fremsatte klagepunkt om ansættelsesmyndighedens afslag på at indlede en administrativ undersøgelse af, om de forhold, som sagsøgeren hævdede at være udsat for, udgjorde chikane, skal det i det foreliggende tilfælde konstateres, at ansættelsesmyndigheden i afgørelsen af 3. marts 2014 ikke underrettede sagsøgeren om, at den ville indlede en undersøgelse af det påståede tilfælde af psykisk chikane. Når der henses til den anmodning om at indlede en administrativ undersøgelse, der var fremsat i anmodningen om opfyldelsesforanstaltninger af 15. januar 2014, hvorved sagsøgeren gentog den anmodning om at indlede en sådan undersøgelse, som hun oprindeligt havde fremsat i ansøgningen om bistand og i klagen af 16. april 2014, skal det således bemærkes, at ansættelsesmyndigheden stiltiende, men nødvendigvis, afslog at indlede en sådan administrativ undersøgelse ved blot at anføre, at der var blevet oprettet et særligt rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«, som først blev konstitueret den 26. november 2014, og først hørte sagsøgeren i januar 2015, dvs. efter tidspunktet for såvel afgørelsen om afslag på klagen og tidspunktet for anlæggelsen af den foreliggende sag.
- 85 Det skal derfor undersøges, om opfyldelsen af CH-dommen, for så vidt som afgørelsen af 15. marts 2012 om afslag på ansøgningen om bistand derved blev annulleret, således som sagsøgeren har hævdet, krævede, at Parlamentet indledte en administrativ undersøgelse.
- 86 Hvad angår lovligheden af en afgørelse om afslag på en ansøgning om bistand, der er indgivet i henhold til vedtægtens artikel 24, uden at der er indledt en administrativ undersøgelse, skal Unionens retsinstanser undersøge rigtigheden af denne afgørelse, henset til de elementer, som administrationen var blevet underrettet om, bl.a. af den berørte tjenestemand i hans ansøgning om bistand, da den traf afgørelse (dom af 16.9.2013, Faita mod EØSU, F-92/11, EU:F:2013:130, præmis 98, og af 26.3.2015, CW mod Parlamentet, F-124/13, EU:F:2015:23, præmis 143, der verserer som appelsag for Den Europæiske Unions Ret under sagsnummer T-309/15 P).

- 87 Det bemærkes i denne forbindelse, at i henhold til bistandspligten skal administrationen, når der foreligger en episode, som er uforenelig med en ordentlig og rolig afvikling af tjenesten, skride ind med den nødvendige fasthed og så hurtigt og hensynsfuldt, som forholdene kræver, konstatere, hvad der er sket, for på denne baggrund at afgøre, hvilke konsekvenser der vil være passende. Med henblik herpå påhviler det den tjenestemand eller den ansatte, der gør krav på beskyttelse fra institutionen, i det mindste at fremlægge et foreløbigt bevis for, at de angreb, han hævder at have været udsat for, faktisk har fundet sted. I så fald er den pågældende institution forpligtet til at iværksætte passende foranstaltninger, navnlig ved at gennemføre en administrativ undersøgelse, for i samarbejde med klagens ophavsmand at fastslå de omstændigheder, der ligger til grund for klagen (dom af 26.1.1989, Koutchoumoff mod Kommissionen, 224/87, EU:C:1989:38, præmis 15 og 16, af 21.4.1993, Tallarico mod Parlamentet, T-5/92, EU:T:1993:37, præmis 31, af 5.12.2000, Campogrande mod Kommissionen, T-136/98, EU:T:2000:281, præmis 42, af 8.7.2004, Schochaert mod Rådet, T-136/03, EU:T:2004:229, præmis 49, af 25.10.2007, Lo Giudice mod Kommissionen, T-154/05, EU:T:2007:322, præmis 136, og af 26.3.2015, CW mod Parlamentet, F-124/13, EU:F:2015:23, præmis 37).
- 88 Når der fremsættes en påstand om chikane, indebærer bistandspligten bl.a., at administrationen er forpligtet til grundigt, hurtigt og fortroligt at undersøge klagen vedrørende chikane og meddele klageren resultatet af undersøgelsen (dom af 27.11.2008, Klug mod EMEA, F-35/07, EU:F:2008:150, præmis 74, og af 26.3.2015, CW mod Parlamentet, F-124/13, EU:F:2015:23, præmis 38).
- 89 Med hensyn til de foranstaltninger, der skal træffes i en situation, der som i det foreliggende tilfælde er omfattet af anvendelsesområdet for vedtægtens artikel 24, råder administrationen over en vid skønsbeføjelse, underlagt Unionens retsinstansers kontrol, for så vidt angår spørgsmålet om, hvilke foranstaltninger og midler der skal iværksættes ved anvendelsen af vedtægtens artikel 24. Unionens retsinstansers kontrol er således udelukkende begrænset til spørgsmålet om, hvorvidt den pågældende institution har overskredet grænserne for, hvad der er rimeligt, og hvorvidt den har udøvet sin skønsbeføjelse på en måde, der er åbenbart fejlagtig (jf. dom af 15.9.1998, Haas m.fl. mod Kommissionen, T-3/96, EU:T:1998:202, præmis 54, af 4.5.2005, Schmit mod Kommissionen, T-144/03, EU:T:2005:158, præmis 98, af 25.10.2007, Lo Giudice mod Kommissionen, T-154/05, EU:T:2007:322, præmis 137, og af 26.3.2015, CW mod Parlamentet, F-124/13, EU:F:2015:23, præmis 39).
- 90 Når dette er sagt, fremgår det af Unionens retsinstansers praksis vedrørende chikane, som finder anvendelse uden videre i det foreliggende tilfælde, og som gælder så meget desto mere i en situation, hvor den anklagede person varetager et hverv på grundlag af valg i henhold til traktaterne, at en institution generelt kun kan træffe disciplinære sanktioner eller iværksætte andre tiltag over for en person, der er genstand for en klage over chikane, uanset om der er tale om det mulige offers overordnede eller ej, hvis de gennemførte foranstaltninger til sagens oplysning med sikkerhed viser, at den person, der anklages af tjenestemanden eller den ansatte, har udvist en adfærd, der skader en korrekt afvikling af tjenesten eller det formodede offers værdighed og omdømme (dom af 9.11.1989, Katsoufros mod Domstolen, 55/88, EU:C:1989:409, præmis 16, af 28.2.1996, Dimitriadis mod Revisionsretten, T-294/94, EU:T:1996:24, præmis 39, og af 4.5.2005, Schmit mod Kommissionen, T-144/03, EU:T:2005:158, præmis 108).
- 91 Hvad angår artikel 11 og 12 i de interne regler for »akkrediterede parlamentariske assistenter« om mobning, der i modsætning til artikel 13 og 14 i de interne regler om mobning overlader de beføjelser, som ansættelsesmyndigheden er tillagt med hensyn til at pålægge sanktioner inden for dette område, til kvæstorerne eller Parlamentets formand og ikke til Parlamentets generalsekretær, skal den retlige ordning, der er fastsat for Parlamentet, forstås således, at når der i forbindelse med en ansøgning om bistand, som en akkrediteret parlamentarisk assistent har indgivet i henhold til vedtægtens artikel 24 til Parlamentets generalsekretær i dennes egenskab ansættelsesmyndighed, rejses anklager mod et parlamentsmedlem, har Parlamentets generalsekretær beføjelse til at træffe alle de foranstaltninger, der berører den akkrediterede parlamentariske assistent direkte, mens alle de foranstaltninger, der kræver, at det berørte parlamentsmedlem deltager, eller som indebærer en

vurdering af, om det pågældende parlamentsmedlem skal pålægges en sanktion, og/eller fører til at pålægge vedkommende en sanktion, alt efter omstændighederne henhører under det rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«, kvæstorerne eller Parlamentets formand.

- 92 I det foreliggende tilfælde fremgår det af sagsakterne, at sagsøgeren til støtte for sin ansøgning om bistand havde anført et foreløbigt bevis. Ud over de ensidige påstande, hvori hun anførte, at P. ikke havde efterladt skriftlige spor vedrørende de hændelser, som gav anledning til uenighed imellem dem, anførte sagsøgeren nemlig navnene på to af P.'s ansatte, der ifølge sagsøgerens udsagn havde overværet de hændelser, som hun havde beskrevet, og som derfor kunne bekræfte hendes udsagn under et retsmøde. Selv om lægefaglige udtalelser ikke i sig selv kan godtgøre, at der foreligger chikane eller fejl fra institutionens side i forhold til dens bistandspligt (jf. dom af 6.2.2015, BQ mod Revisionsretten, T-7/14 P, EU:T:2015:79, præmis 49, og af 17.9.2014, CQ mod Parlamentet, F-12/13, EU:F:2014:214, præmis 127), fremlagde sagsøgeren i øvrigt lægeerklæringer, der i forbindelse med vurderingen af, om ansættelsesmyndigheden var underlagt en bistandspligt, kan anses for et foreløbigt bevis for, at sagsøgeren havde en om end subjektiv oplevelse af at blive udsat for psykisk chikane. Dertil kommer, at en af sagsøgerens kolleger også havde henvendt sig til det almindelige rådgivende udvalg, der var oprettet ved de interne regler om mobning, og havde anlagt sag ved Personaleretten den 24. marts 2014 med påstand om, at det samme parlamentsmedlem havde udsat vedkommende for psykisk chikane.
- 93 De oplysninger, der blev angivet i forbindelse med ansøgningen om bistand, og de oplysninger, der efterfølgende blev tilvejebragt i forbindelse med anmodningen af 15. januar 2014 om foranstaltninger til opfyldelse af CH-dommen og klagen af 16. april 2014, nemlig de skrivelser fra sagsøgeren, hvorved hun anmodede ansættelsesmyndigheden om at indlede og gennemføre en administrativ undersøgelse, udgjorde indicier, der kunne skabe alvorlig tvivl om, hvorvidt de betingelser, der er anført i vedtægtens artikel 12a, var opfyldt i det foreliggende tilfælde (jf. dom af 26.3.2015, CN mod Parlamentet, F-26/14, EU:F:2015:22, præmis 56).
- 94 Under disse omstændigheder måtte ansættelsesmyndigheden som følge af, at afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand var blevet annulleret ved CH-dommen, på ny tage stilling til ansøgningen om bistand, der fortsat ikke var blevet behandlet. Følgelig var ansættelsesmyndigheden som led i foranstaltningerne til opfyldelsen af CH-dommen forpligtet til at undergive ansøgningen om bistand en behørig og hurtig behandling, så meget desto mere, som intet forhindrede Parlamentet, således som Personaleretten bemærkede i CH-dommens præmis 58, i at opfordre P. til i medfør af forretningsordenens artikel 9, stk. 2, at deltage i en administrativ undersøgelse for at undersøge den adfærd, som sagsøgeren påstod udgjorde en tilsidesættelse af vedtægtens artikel 12a, og som hun hævdede at have været udsat for.
- 95 Formålet med en administrativ undersøgelse er i øvrigt, således som det er anført ovenfor, at konstatere, hvad der er sket, for på denne baggrund at afgøre, hvilke konsekvenser der vil være passende, i forhold til den situation, der er genstand for undersøgelsen, og for mere generelt og for at tilgodese hensynet til god forvaltningsskik at undgå, at en sådan situation opstår på et senere tidspunkt. Resultatet af en administrativ undersøgelse kan endvidere enten bekræfte en påstand om psykisk chikane, hvilket kan være hensigtsmæssigt for ofret, når denne forsøger at opnå erstatning for den skade, der måtte være lidt, ved at anlægge sag ved en national ret mod den formodede chikanør, eller afkræfte den påståede offers påstande, hvilket således giver mulighed for at erstatte den skade, som en sådan anklage, der i sidste ende viste sig at være ugrundet, har forvoldt hos den person, der i forbindelse med en undersøgelsesprocedure formodes at have udøvet chikane.
- 96 Det følger af ovenstående betragtninger, at Parlamentet tilsidesatte artikel 266 TEUF ved ikke at indlede en administrativ undersøgelse, således som sagsøgeren anmodede om i ansøgningen om bistand, i anmodningen af 15. januar 2014 om foranstaltninger til opfyldelse af CH-dommen og i klagen af 16. april 2014, når der henses til, at afgørelsen om afslag på ansøgningen om bistand blev annulleret ved CH-dommen.

- 97 Det er i denne forbindelse uden betydning, at det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter« først blev oprettet i april 2014, eller at sagsøgeren ikke gav sit samtykke til, at sagen kunne forelægges det nævnte udvalg, der som dets navn antyder kun har en rådgivende funktion.
- 98 Dels havde sagsøgeren nemlig under alle omstændigheder ret til at indgive en ansøgning om bistand til ansættelsesmyndigheden i henhold til vedtægtens artikel 24, uden at det kunne kræves, at hun forudgående havde forelagt sagen for det almindelige rådgivende udvalg og/eller det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«, eller at hun, såfremt hun havde forelagt sagen for de nævnte udvalg, var forpligtet til at afvente et eventuelt svar fra disse udvalg, og dette, selv om det i visse tilfælde kan være hensigtsmæssigt at forelægge en sag, navnlig når der ønskes mediation (jf. i denne retning dom af 26.3.2015, CW mod Parlamentet, F-124/13, EU:F:2015:23, præmis 140).
- 99 Dels påhviler det ansættelsesmyndigheden, der nemlig er den myndighed, som har beføjelse til at behandle en ansøgning om bistand, der er indgivet i henhold til vedtægtens artikel 24, hurtigt at indlede og gennemføre en administrativ undersøgelse, uden at dette imidlertid påvirker ansættelsesmyndighedens mulighed for at uddelegere de nødvendige undersøgelses- og forebyggelsesopgaver til en anden administrativ enhed eller et andet organ inden for institutionen i henhold til en retlig bestemmelse, som ansættelsesmyndigheden forskriftsmæssigt har vedtaget, og som fastsætter vilkårene og betingelserne for en sådan delegation under overholdelse af bestemmelserne i den gældende trindhøjere EU-ret. Institutionen kan således med dette formål og ved at tilvejebringe passende logistiske og menneskelige ressourcer beslutte at overlade gennemførelsen af en administrativ undersøgelse til institutionens ledelse, såsom en generaldirektør, til et ad hoc-undersøgelsesudvalg, til et rådgivende udvalg om mobning eller endog til en person eller et organ uden for denne institution (dom af 26.3.2015, CW mod Parlamentet, F-124/13, EU:F:2015:23, præmis 142).
- 100 Selv om ansættelsesmyndigheden efter anlæggelsen af den foreliggende sag besluttede at henvende sig direkte til det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«, hvilket udgør en tilgang, der synes at være udtryk for ansættelsesmyndighedens ønske om at overlade til det nævnte udvalg at gennemføre den administrative undersøgelse, som ansættelsesmyndigheden havde pligt til at gennemføre i medfør af bistandspligten i vedtægtens artikel 24, forholder det sig følgelig ikke desto mindre således, at selv om en sådan henvendelse til det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter« måtte sidestilles med en afgørelse fra ansættelsesmyndigheden om at indlede en administrativ undersøgelse, skete henvendelsen efter tidspunktet for afgørelsen om afslag på klagen og tidspunktet for anlæggelsen af den foreliggende sag.
- 101 På baggrund af ovenstående betragtninger skal afgørelsen af 3. marts 2014, som bekræftet ved afgørelsen om afslag på klagen, annulleres, idet Parlamentet tilsidesatte artikel 266 TEUF ved ikke, i medfør af den bistandspligt, der påhviler det i henhold til vedtægtens artikel 24, og omsorgspligten at beslutte at indlede en administrativ undersøgelse vedrørende den påståede psykiske chikane efter annullationen ved CH-dommen af afgørelsen om afslag på CH's ansøgning.
- 102 Under disse omstændigheder er det ikke længere fornødent at tage stilling til sagsøgerens klagepunkt om, at ansættelsesmyndigheden havde pligt til at yde hende bistand i forbindelse med hendes forsøg på at opnå beskyttelse gennem nationale retsmidler. Det er under alle omstændigheder tilstrækkeligt i denne forbindelse at bemærke, at de grunde, der fremgår af CH-dommens præmis 57, ikke skal forstås således, at bistandspligten i vedtægtens artikel 24 kun gjorde det muligt som et led i foranstaltningerne til opfyldelsen af CH-dommen at tilbyde sagsøgeren bistand i tilfælde af, at hun måtte beslutte at anlægge sag mod den påståede chikanør ved en national ret.

3. Om erstatningspåstandene

Om den økonomiske skade som følge af en fortabt mulighed for at blive tilbudt ansættelse hos et parlamentsmedlem for valgperioden 2014-2019

Parternes argumenter

- 103 Sagsøgeren har anført, at Parlamentet bør tilpligtes at betale hende 144 000 EUR i erstatning for den økonomiske skade, der følger af, at hun mistede en mulighed for at få tilbudt en ny ansættelseskontrakt som akkrediteret parlamentarisk assistent for valgperioden 2014-2019. Det er nemlig sagsøgerens opfattelse, at eftersom hun ikke hurtigt fik adgang til arbejdsredskaberne, havde hun ikke mulighed for på nogen måde at tage kontakt til de nyvalgte parlamentsmedlemmer, og heller ikke mulighed for at få kendskab til de ledige stillinger, som Parlamentet måtte give intern meddelelse om. Følgelig mistede sagsøgeren muligheden for at blive tilbudt ansættelse i en periode på fem år. Eftersom sagsøgeren fortsat på det tidspunkt, hvor hun indleverede replikken, var jobsøgende, har hun anført, at den mistede fordel skal opgøres til ca. 240 000 EUR på grundlag af det vederlag, som hun tidligere oppebar som akkrediteret parlamentarisk assistent. Sagsøgeren ville have haft en reel mulighed for at blive tilbudt ansættelse hos et parlamentsmedlem, der netop var blevet valgt for valgperioden 2014-2019, hvis hun havde kunnet fortsætte sit arbejde i Parlamentets lokaler i hele den foregående valgperiode, og dette navnlig som følge af den erfaring, som hun havde erhvervet. Sagsøgeren har anført, at de akkrediterede parlamentariske assistenter i gennemsnit i 60% af tilfældene forbliver ansat, idet de indtræder i en ny stilling hos et nyt parlamentsmedlem efter offentliggørelse af valgresultaterne, hvilket bekræftes af den omstændighed, at hun blev ansat af P., efter at det parlamentsmedlem, som P. havde efterfulgt, havde forladt Parlamentet. Ved at anvende denne procentsats på opgørelsen af muligheden for at blive tilbudt ansættelse, dvs. 60% af 240 000 EUR, der udgør den samlede løn, som en akkrediteret parlamentarisk assistent oppebærer i løbet af en hel valgperiode, er sagsøgeren kommet til den konklusion, at Parlamentet bør tilpligtes at betale hende 144 000 EUR i erstatning for den lidte økonomiske skade.
- 104 Parlamentet har anført, at når der henses til de tre betingelser, der er fastlagt i retspraksis, og som udgør en forudsætning for, at Unionen kan ifalde erstatningsansvar, er betingelsen om, at der skal foreligge en ulovlig adfærd, ikke opfyldt i det foreliggende tilfælde, fordi Parlamentet ikke på noget tidspunkt har forhindret sagsøgeren i at tage kontakt til de parlamentsmedlemmer, der netop var blevet valgt for valgperioden 2014-2019. Der er endvidere ikke ført tilstrækkeligt bevis for, at den hævdede skade er indtrådt, når der henses til retspraksis, hvorefter det er et krav, at der foreligger en faktisk og reel skade, og at den mulighed, der hævdes at være mistet, har været reel, og at den endvidere anses for uigenkaldeligt at være udtømt. Sagsøgeren, der i øvrigt ikke har godtgjort, at hun tog skridt i denne forbindelse, har således fortsat mulighed for at blive tilbudt ansættelse hos et af Parlamentets medlemmer i løbet af den igangværende femårige valgperiode, der først udløber i 2019. Under alle omstændigheder findes der hverken vedtægtsmæssige eller retlige bestemmelser, der giver en akkrediteret parlamentarisk assistent krav på at opnå ansættelse med henblik på at bistå et andet parlamentsmedlem indtil udløbet af dennes kontrakt, idet en akkrediteret parlamentarisk assistents fremtidige beskæftigelsessituation har en hypotetisk karakter, der som følge af, at ansættelsen er baseret på et tillidsforhold, er kendetegnet ved ikke at være faktisk og reel.
- 105 Hvad angår kontakten til de nyvalgte parlamentsmedlemmer sker en sådan kontakt i modsætning til, hvad sagsøgeren antyder, ikke i Parlamentets lokaler, men snarere i de medlemsstater, som de nyvalgte parlamentsmedlemmer kommer fra, og inden disse tiltræder deres hverv.
- 106 Endelig er betingelsen om årsagsforbindelse mellem den hævdede ulovlighed og den påståede økonomiske skade ikke opfyldt, idet den påståede fejl fra Parlamentets side ikke på nogen måde kan være den afgørende årsag til, at den mulighed, som sagsøgeren hævder at have mistet, ikke

materialiseredes, nemlig den omstændighed, at hun ikke fik tilbudt ansættelse hos et parlamentsmedlem i valgperioden 2014-2019, fordi det er de personer, der vælges til Parlamentet, og ikke institutionen, som frit kan vælge de akkrediterede parlamentariske assistenter.

Personalerettens bemærkninger

- 107 Det bemærkes indledningsvis, at det er en forudsætning for, at Unionen kan ifalde ansvar uden for kontrakt, at tre betingelser er opfyldt, nemlig at den adfærd, der lægges institutionen til last, er retsstridig, at der foreligger et reelt tab, og at der er årsagssammenhæng mellem denne adfærd og det påståede tab. De tre betingelser er kumulative, hvilket indebærer, at fraværet af én af dem er tilstrækkeligt til, at erstatningspåstandene skal forkastes (jf. dom af 21.2.2008, Kommissionen mod Girardot, C-348/06 P, EU:C:2008:107, præmis 52, af 5.7.2011, V mod Parlamentet, F-46/09, EU:F:2011:101, præmis 157, og af 19.5.2015, Brune mod Kommissionen, F-59/14, EU:F:2015:50, præmis 71).
- 108 Hvad angår den ulovlige adfærd, der er påberåbt til støtte for påstanden om erstatning af den økonomiske skade, der følger af den mistede mulighed for at blive tilbudt ansættelse, skal det fastslås, at denne adfærd hovedsageligt udgøres af den omstændighed, at Parlamentet efter sagsøgerens opfattelse ulovligt afslog at stille arbejdsredskaberne til rådighed for sagsøgeren, hvilket fulgte af afgørelserne af 3. marts og 2. april 2014. Som det er fastslået ovenfor, er dette klagepunkt imidlertid ikke begrundet.
- 109 Hvad angår betingelsen om, at der er indtrådt en skade, som i det foreliggende tilfælde er en økonomisk skade, følger det under alle omstændigheder af fast retspraksis, at denne skade skal være behørigt bevist og sikker (jf. i denne retning dom af 21.2.2008, Kommissionen mod Girardot, C-348/06 P, EU:C:2008:107, præmis 54, og af 19.5.2015, Brune mod Kommissionen, F-59/14, EU:F:2015:50, præmis 76). Når den hævdede skade som i det foreliggende tilfælde udspringer af fortabelsen af en mulighed, følger det på den ene side, at det skal have drejet sig om en reel mulighed (dom af 5.10.2004, Eagle m.fl. mod Kommissionen, T-144/02, EU:T:2004:290, præmis 165, og af 6.6.2006, Girardot mod Kommissionen, T-10/02, EU:T:2006:148, præmis 96), og på den anden side, at denne fortabelse skal være endelig.
- 110 Hvad angår graden af sikkerhed for, at der består en årsagsforbindelse, anses denne for tilstrækkelig, når en EU-institutions retsstridige adfærd med sikkerhed har betydet, at en person er blevet frataget – ikke nødvendigvis en ansættelse, hvilket den pågældende aldrig ville kunne bevise at have haft ret til – men en reel mulighed for at blive ansat som tjenestemand eller ansat, med den følge, at den pågældende har lidt en økonomisk skade i form af tabt arbejdsfortjeneste (dom af 5.7.2011, V mod Parlamentet, F-46/09, EU:F:2011:101, præmis 159, og af 17.10.2013, BF mod Revisionsretten, F-69/11, EU:F:2013:151, præmis 73).
- 111 Personaleretten finder i det foreliggende tilfælde, at selv om det rent faktisk måtte kunne konstateres, at en vis andel af de akkrediterede parlamentariske assistenter, som sagsøgeren har opgjort til 60% af de assistenter, der tidligere har været ansat, efter afholdelsen af hvert enkelt valg til Parlamentet, ansættes af de nyvalgte parlamentsmedlemmer, uanset om disse medlemmer har eller ikke har været valgt til hverv i Parlamentet i den foregående valgperiode, kan sagsøgeren ikke med rimelighed hævde, at hun med 60 procents sandsynlighed havde kunnet overbevise et nyvalgt parlamentsmedlem om at ansætte hende i sin tjeneste, såfremt hun faktisk var forblevet ansat i hele valgperioden 2009-2014. Eftersom ansættelsen af en akkrediteret parlamentarisk assistent og den eventuelle fortsættelse af dette ansættelsesforhold eller forlængelsen af den pågældendes ansættelseskontrakt pr. definition afhænger af, om der består et tillidsforhold til det parlamentsmedlem, som den pågældende bistår, kan en sådan assistent, der gør tjeneste hos et parlamentsmedlem, ikke være sikker på at blive ansat med henblik på

at bistå et andet parlamentsmedlem og heller ikke på, at det samme parlamentsmedlem efter at være blevet genvalgt fortsat ønsker at ansætte den pågældende i sin tjeneste, når den pågældendes ansættelseskontrakt er udløbet.

- 112 Hvad angår den forringede mulighed for at blive tilbudt ansættelse hos et nyvalgt parlamentsmedlem i valgperioden 2014-2019 som følge af, at hun først på et sent tidspunkt fik adgang til arbejdsredskaberne, bemærkes endvidere for det første, at disse arbejdsredskaber blev tilbageleveret til sagsøgeren, da hun fremsatte en anmodning herom, inden for en frist, der i det mindste ikke kunne anses for urimelig. Det bemærkes for det andet, således som Parlamentet med rette har anført, at den blotte omstændighed at befinde sig fysisk i Parlamentets lokaler og/eller at råde over en e-mailadresse hos denne institution eller at have adgang til denne institutions intranet, ikke med rimelighed kan anses for et afgørende element for at kunne blive valgt af et nyvalgt parlamentsmedlem med henblik på en kommende ansættelse. Selv om disse elementer kan gøre det nemmere at tage kontakt, udgør og tilvejebringer de under alle omstændigheder ikke på nogen måde en garanti for at blive tilbudt ansættelse eller for at få adgang til en stilling. Disse elementer kan derfor ikke rent spekulativt ophøjes til elementer, der har karakter af en faktisk og reel mistet mulighed for at blive tilbudt ansættelse.
- 113 De nyvalgte parlamentsmedlemmer kan endvidere, inden de officielt tiltræder deres hverv ved Parlamentet, i deres oprindelsesmedlemsstat føre drøftelser og afholde samtaler med henblik på at rekruttere deres ansatte. Endelig kan det under hensyn til, at dette element efter sagsøgerens opfattelse har stor betydning for at opnå ansættelse som akkrediteret parlamentarisk assistent, med rimelighed antages, at sagsøgeren, der arbejdede flere år som akkrediteret parlamentarisk assistent, havde bevaret et tilstrækkeligt stort netværk af kontakter omfattende parlamentsmedlemmer og akkrediterede parlamentariske assistenter til, at hun havde mulighed for at få oplysninger om ledige stillinger, og hun kunne dermed nemt tage kontakt til de nyvalgte parlamentsmedlemmer, uden nødvendigvis at have adgang til en e-mailadresse hos Parlamentet eller til Parlamentets lokaler. Det følger i øvrigt af de oplysninger, som hun har anført i replikken, at hun fortsat havde kontakt til visse akkrediterede parlamentariske assistenter, der gjorde tjeneste ved en national delegation i en politisk gruppe, og til den nævnte delegation, og at disse personer havde mulighed for at videregive oplysninger fra Parlamentet til hende.
- 114 Det følger af ovenstående betragtninger, at selv om det antages, at sagsøgeren faktisk havde kunnet fortsætte i stillingen, og at hun umiddelbart efter afsigelsen af CH-dommen havde fået adgang til arbejdsredskaberne, ville hendes mulighed for at få tilbudt ansættelse hos et parlamentsmedlem, der netop var blevet valgt for valgperioden 2014-2019, i højere grad kunne tilskrives hendes fortjenester og faglige profil, som hun ikke ville have forbedret væsentligt ved faktisk at have arbejdet som akkrediteret parlamentarisk assistent i en yderligere periode på nogle få måneder i 2014, end hendes mulighed for at tilgå arbejdsredskaberne. Sagsøgeren har i øvrigt ikke påberåbt sig, at hun rettede særlig henvendelse til de nyvalgte parlamentsmedlemmer, at et af disse parlamentsmedlemmer afslog at ansætte hende i sin tjeneste med den begrundelse, at hun ikke fysisk var til stede i Parlamentets lokaler, at hun ikke før den 16. juni 2014 havde en e-mailadresse hos denne institution, eller at hun ikke havde erhvervet tilstrækkelig erhvervs erfaring som akkrediteret parlamentarisk assistent.
- 115 Som Parlamentet har anført, er valgperioden 2014-2019 endvidere fortsat igangværende. Den påståede mistede mulighed forekommer således ikke på nogen måde at være endelig, fordi sagsøgeren nemlig fortsat har mulighed for på ny at opnå ansættelse som akkrediteret parlamentarisk assistent.
- 116 Ud fra denne synsvinkel skal påstanden om erstatning for en mistet mulighed for at blive tilbudt ansættelse under henvisning til såvel betingelsen om, at sagsøgeren reelt skal have mistet en mulighed for at blive tilbudt ansættelse, som betingelsen om, at der skal foreligge årsagsforbindelse, forkastes.
- 117 Det følger af ovenstående betragtninger, at påstanden om erstatning af den økonomiske skade, der følger af en mistet mulighed for at blive tilbudt ansættelse hos et parlamentsmedlem i valgperioden 2014-2019, skal forkastes som ugrundet.

Om den ikke-økonomiske skade som følge af den manglende indledning af en administrativ undersøgelse

Parternes argumenter

- 118 Sagsøgeren har til støtte for påstanden om erstatning af den ikke-økonomiske skade, som hun har opgjort til 60 000 EUR, henvist til den omstændighed, at hun fortsat ikke har kunnet opnå, at der indledes en administrativ undersøgelse med henblik på at fastlægge realiteten af den psykiske chikane, som hun beskrev i ansøgningen om bistand. En annullation af de anfægtede afgørelser vil ikke i det foreliggende tilfælde kunne erstatte en sådan skade, der synes at kunne adskilles fra den ulovlighed, der danner grundlag for annullationen af disse afgørelser. Sagsøgeren har anført, at den ikke-økonomiske skade, som hun har lidt, til dels er forvoldt ved den omstændighed, at den manglende indledning af en administrativ undersøgelse udgør et angreb på hendes værdighed, idet hun er af den opfattelse, at hun har været udsat for chikane. Som Personaleretten fastslog i dom af 8. februar 2011, Skareby mod Kommissionen (F-95/09, EU:F:2011:9, præmis 26), kan den eventuelle anerkendelse af, at der foreligger psykisk chikane, som naturligvis afhænger af, at der indledes og gennemføres en administrativ undersøgelse, i sig selv have en gunstig virkning i forbindelse med behandlingsprocessen med henblik på restitutionen hos den chikanerede person. Det er imidlertid klart, at sagsøgeren blev frataget denne gunstige virkning, idet der i det mindste ikke på tidspunktet for sagens anlæggelse var blevet udfærdiget nogen administrativ undersøgelsesrapport. Dertil kommer dels, at Parlamentet åbenbart ikke har sikret sig, at de nye afgørelser, der blev truffet til opfyldelse af CH-dommen, ikke var behæftet med den fejl, der havde dannet grundlag for annullationen af de forudgående afgørelser ved den nævnte dom, dels at sagsøgeren var tvunget til at indlede en ny administrativ procedure og derefter at anlægge en ny retssag for at få anerkendt sine rettigheder.
- 119 Parlamentet har nedlagt påstand om, at den ovenfor nævnte erstatningspåstand forkastes, idet det har anført, at Parlamentet havde oprettet et organ, nemlig det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«, som var i stand til at foretage en administrativ undersøgelse på grundlag af en klage over chikane i en situation, hvor den formodede chikanør var et parlamentsmedlem. Hvad angår det tidsrum, der forløb, før den administrative undersøgelse blev iværksat, har Parlamentet anført, at snarere end at »indlede en undersøgelse for syns skyld uden at have de passende rammer, hvilket under hensyn til de faktiske omstændigheder ikke ville have givet passende garantier«, foretrak Parlamentet »at indføre et retligt bindende instrument [med vedtagelsen den 14. april 2014 af de interne regler for »akkrediterede parlamentariske assistenter« om mobning], der kunne sikre vedtægtens artikel 24 den tilsigtede virkning« i forbindelse med de særlige kontraktforhold, der indgås med akkrediterede parlamentariske assistenter. Parlamentet har endvidere anført, at sagsøgeren »ikke kan hævde at have lidt en separat ikke-økonomisk skade, der kan opgøres til et pengebeløb som følge af, at [Parlamentet] ikke behandlede hendes ansøgning om bistand«.

Personalerettens bemærkninger

- 120 Selv om en annullation af en ulovlig retsakt, såsom afgørelserne af 3. marts og af 2. april 2014, der blev bekræftet ved afgørelsen om afslag på klagen, i sig selv kan udgøre en passende og principielt tilstrækkelig erstatning for den ikke-økonomiske skade, som disse retsakter kan have forvoldt, er dette ikke tilfældet, såfremt sagsøgeren kan godtgøre at have lidt en ikke-økonomisk skade, som kan adskilles fra den ulovlighed, der danner grundlag for annullationen, og som ikke kan erstattes fuldt ud ved denne annullation (jf. i denne retning dom af 6.6.2006, Girardot mod Kommissionen, T-10/02, EU:T:2006:148, præmis 131, af 19.11.2009, Michail mod Kommissionen, T-49/08 P, EU:T:2009:456, præmis 88, og af 19.5.2015, Brune mod Kommissionen, F-59/14, EU:F:2015:50, præmis 80).
- 121 Det bemærkes i det foreliggende tilfælde, at sagsøgeren klart har lidt en ikke-økonomisk skade af følgende grunde. For det første havde Parlamentet på tidspunktet for voteringen i den foreliggende sag ikke på behørig vis behandlet den ansøgning om bistand, som sagsøgeren havde indgivet i henhold til vedtægtens artikel 24. For det andet var der på tidspunktet for anlæggelsen af den foreliggende sag

ikke indledt nogen administrativ undersøgelse, og for det tredje havde sagsøgeren, selv om ansættelsesmyndigheden efter dette tidspunkt havde overladt til det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter« at gennemføre en sådan undersøgelse på ansættelsesmyndighedens vegne, endnu ikke på tidspunktet for voteringen i den foreliggende sag modtaget underretning om resultatet af denne undersøgelse eller om de eventuelle foranstaltninger, der blev foreslået kvæstorerne eller Parlamentets formand.

- 122 Eftersom ansættelsesmyndigheden modtog en forskriftsmæssig ansøgning om bistand den 22. december 2011 på et tidspunkt, hvor såvel sagsøgeren som det berørte parlamentsmedlem udøvede deres funktioner ved denne institution, er ansættelsesmyndigheden fortsat forpligtet til at gennemføre den administrative undersøgelse, uanset om den påståede chikane måtte være bragt til ophør eller ikke.
- 123 Det bemærkes nemlig, at den omstændighed, at ansættelsesmyndigheden efter afslutningen af en administrativ undersøgelse, der eventuelt er gennemført med bistand fra et rådgivende udvalg, såsom det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter«, eventuelt anerkender, at der foreligger en psykisk chikane, i sig selv kan have en gunstig virkning i forbindelse med behandlingsprocessen med henblik på restitueringen hos den akkrediterede parlamentariske assistent, der udsættes for chikane (jf. dom af 8.2.2011, Skareby mod Kommissionen, F-95/09, EU:F:2011:9, præmis 26), og endvidere kan anvendes af ofret med henblik på eventuelt at anlægge en national retssag, i hvilken forbindelse ansættelsesmyndigheden har pligt til at yde bistand i henhold til vedtægtens artikel 24, og denne forpligtelse ophører ikke i forbindelse med, at den akkrediterede parlamentariske assistents ansættelsesperiode udløber.
- 124 Det bemærkes endvidere, at afslutningen af en administrativ undersøgelse omvendt kan gøre det muligt at afkræfte de påstande, der er fremsat af det påståede offer, ikke mindst i en situation som den foreliggende, hvor der på dette stadium kun er tale om en påstand om, at der foreligger chikane, og dermed gøre det muligt at erstatte den skade, som en sådan anklage i tilfælde af, at den måtte vise sig ubegrundet, har forvoldt hos den person, der i forbindelse med en undersøgelsesprocedure formodes at have udøvet chikane.
- 125 Som sagsøgeren har anført, kan den følelse af uretfærdighed og de besværligheder, der følger af den omstændighed, at en person tvinges til at gennemføre først en administrativ og derefter en retslig procedure for at få anerkendt sine rettigheder, udgøre en skade, der kan udledes af den blotte omstændighed, at administrationen har begået ulovligheder, idet det bemærkes, at sådanne skader kan erstattes, når en annullation af en afgørelse ikke udgør en tilfredsstillende erstatning (jf. i denne retning dom af 7.2.1990, Culin mod Kommissionen, C-343/87, EU:C:1990:49, præmis 27 og 28). Dette gælder navnlig, når administrationen som et led i foranstaltninger til opfyldelse af en annullationsdom gentager de samme ulovligheder som dem, der dannede grundlag for den nævnte annullation.
- 126 I det foreliggende tilfælde finder Personaleretten, når der henses til den omstændighed, at der ikke inden for en rimelig frist blev indledt og gennemført en administrativ undersøgelse, til trods for, at ansøgningen om bistand indeholdt en anmodning herom, som senere blev gentaget, og den omstændighed, at sagsøgeren var nødt til på ny at rette henvendelse til Parlamentets administration og efterfølgende anlægge en ny retssag for at få anerkendt sine rettigheder i henhold til vedtægtens artikel 24, at det er en rimelig bedømmelse af den ikke-økonomiske skade, som sagsøgeren har lidt, at erstatningen for den nævnte skade efter ret og billighed fastsættes til 25 000 EUR.
- 127 Personaleretten finder endvidere, at sagsøgerens påstand om, at dette beløb skal forhøjes med tillæg af renter, beregnet på grundlag af den af den af ECB fastsatte rentesats for de vigtigste refinansieringsoperationer, forhøjet med 2 procentpoint, skal tages til følge. Da der ikke er angivet en dato, hvorfra disse morarenter skal beregnes, bestemmer Personaleretten under udøvelse af sin fulde prøvelsesret (jf. i denne retning dom af 8.7.1998, Aquilino mod Rådet, T-130/96, EU:T:1998:159, præmis 39), at der er påløbet morarenter fra det tidspunkt, hvor afgørelsen om afslag på klagen blev

truffet, dvs. den 4. august 2014, idet ansættelsesmyndigheden indtil dette tidspunkt i princippet forsat havde mulighed for at indlede en administrativ undersøgelse som led i foranstaltningerne til opfyldelsen af CH-dommen og således imødekomme den anmodning, som sagsøgeren havde fremsat herom den 15. januar 2014.

128 Hvad endelig angår sagsøgerens argument om, at der er sket tilsidesættelse af retten til forsvar og af princippet om god forvaltningsskik, for så vidt som hun ikke fik tilladelse til at lade sig bistå af sine advokater, da hun blev hørt af det særlige rådgivende udvalg for »akkrediterede parlamentariske assistenter« den 15. januar 2015, skal Personaleretten blot fastslå, at de anfægtede forhold under alle omstændigheder ligger efter det tidspunkt, hvor sagen blev anlagt ved Personaleretten, og ikke som sådan kan tages i betragtning i forbindelse med fastlæggelsen af den lidte skade.

129 På baggrund af samtlige ovenstående betragtninger fastslås følgende:

- Afgørelsen af 2. april 2014, som stadfæstet ved afgørelsen om afslag på klagen, skal annulleres, for så vidt som Parlamentet i strid med artikel 266 TEUF afslog at udbetale sagsøgeren et supplerende beløb på 5 686 EUR til opfyldelse af CH-dommen, og Parlamentet skal pålægges at betale sagsøgeren dette beløb med tillæg af morarenter fra den 1. juli 2014, dvs. den dato, hvor sagsøgerens ansættelse som akkrediteret parlamentarisk assistent ophørte, beregnet på grundlag af den af ECB fastsatte rentesats for de vigtigste refinansieringsoperationer, forhøjet med 2 procentpoint.
- Afgørelsen af 3. marts 2014, som stadfæstet ved afgørelsen om afslag på klagen, skal annulleres, for så vidt som Parlamentet i strid med artikel 266 TEUF, efter annulation ved CH-dommen af afgørelsen om afslag på CH's ansøgning om bistand, ikke besluttede i medfør af den bistandspligt, der påhviler det i henhold til vedtægtens artikel 24, og omsorgspligten, at indlede en administrativ undersøgelse vedrørende den påståede psykiske chikane.
- I øvrigt skal annullationspåstandene forkastes.
- Parlamentet skal pålægges at betale sagsøgeren et beløb på 25 000 EUR i erstatning for den lidte ikke-økonomiske skade med tillæg af morarenter fra den 4. august 2014, beregnet på grundlag af den af ECB fastsatte rentesats for de vigtigste refinansieringsoperationer, forhøjet med 2 procentpoint.
- I øvrigt skal erstatningspåstandene forkastes.

Sagens omkostninger

130 I henhold til procesreglementets artikel 101 bærer den tabende part sine egne omkostninger og pålægges at betale modpartens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom, medmindre andet gælder i henhold til bestemmelserne i reglementets andet afsnit, ottende kapitel. I henhold til det nævnte reglements artikel 102, stk. 1, kan Personaleretten, såfremt dette findes rimeligt, træffe bestemmelse om, at den tabende part bærer sine egne omkostninger, men kun pålægges at betale en del af modpartens omkostninger eller slet ikke pålægges at betale omkostninger afholdt af modparten.

131 Det følger af denne doms præmisser, at Parlamentet i det væsentlige har tabt sagen. Sagsøgeren har endvidere udtrykkeligt nedlagt påstand om, at Parlamentet tilpligtes at betale sagens omkostninger. De foreliggende omstændigheder kan ikke begrunde anvendelsen af procesreglementets artikel 102, stk. 1, hvorfor Parlamentet pålægges at bære sine egne omkostninger og betale CH's omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

PERSONALERETTEN (Første Afdeling):

- 1) **Europa-Parlamentets afgørelse af 2. april 2014, som stadfæstet ved afgørelse af 4. august 2014 om afslag på klagen, annulleres, for så vidt som Europa-Parlamentet i strid med artikel 266 TEUF afslog at udbetale CH et supplerende beløb på 5 686 EUR til opfyldelse af dom af 12. december 2013, CH mod Parlamentet (F-129/12, EU:F:2013:203).**
- 2) **Europa-Parlamentets afgørelse af 3. marts 2014, som stadfæstet ved afgørelse af 4. august 2014 om afslag på klagen, annulleres, for så vidt som Europa-Parlamentet ikke, efter annullation ved dom af 12. december 2013, CH mod Parlamentet (F-129/12, EU:F:2013:203), af Europa-Parlamentets afgørelse af 15. marts 2012 om afslag på CH's ansøgning om bistand af 22. december 2011, besluttede at indlede en administrativ undersøgelse vedrørende den påståede psykiske chikane og således tilsidesatte artikel 266 TEUF.**
- 3) **I øvrigt forkastes annullationspåstandene.**
- 4) **Europa-Parlamentet betaler CH et beløb på 5 686 EUR, med tillæg af morarenter fra den 1. juli 2014, dvs. den dato, hvor CH's ansættelse ophørte, beregnet på grundlag af den af Den Europæiske Centralbank fastsatte rentesats for de vigtigste refinansieringsoperationer, forhøjet med 2 procentpoint.**
- 5) **Europa-Parlamentet betaler CH et beløb på 25 000 EUR i erstatning for den lidte ikke-økonomiske skade, med tillæg af morarenter fra den 4. august 2014, beregnet på grundlag af den af Den Europæiske Centralbank fastsatte rentesats for de vigtigste refinansieringsoperationer, forhøjet med 2 procentpoint.**
- 6) **I øvrigt forkastes erstatningspåstandene.**
- 7) **Europa-Parlamentet bærer sine egne omkostninger og betaler de af CH afholdte omkostninger.**

Barents

Perillo

Svenningsen

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. oktober 2015.

W. Hakenberg
Justitssekretær

R. Barents
Afdelingsformand